

RAUHANTYÖ JUMALAN TAHDON TÄYTTÄMISENÄ MEIDÄN
AIKANAMME VUORISAARNAN VALOSSA.

Jeesuksen vuorisaarna sellaisena kuin evankelistat Matteus (5, 1-48; 6, 1-34; 7, 1-29) ja Luukas (6, 12-49) sen ovat esittäneet, on opetusta, josta ei aina ole helppo tehdä täysin yksiselitteisiä tulkintoja elämän erilaisiin käytännön kysymyksiin. Kaikkein selvin esimerkki tästä on kristittyjen eri tunnustuksellisten suuntien ja konkreettisten ryhmittymien esittämä tulkinta ongelmasta saavuttaa rauha äärimmäisen epävakaiden suhteiden vallitessa niin yksityisten ihmisten kuin koko-naisten kansojenkin välillä. Voiman käyttöä, tahi käytön uhkaa sellaisenaan, tahi täydellistä pidättäytymistä voiman käytöstä, jopa äärimmäisissä tilanteissa, arvostavat eri kristilliset yhteisöt sangen erilailla ja joskus toisensa poissulkevalia tavalla. Näin rauhantyö Jumalan tahdon täyttämisenä meidän aikanamme on osoittautunut toteutuskeinojen osalta eri kristityille heidän keskinäisessä dialogissaan merkittäväksi teologiseksi ongelmaksi, vaikka itse rauhantyön välttämättömyys on kristillisen maailmankatsomuksen kiistaton aksioma riippumatta sen tunnustuksellisista tulkinnoista: "Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heidät pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman." (Mt. 5,9).

Mutta miksi rauha on tarpeen?

Kuvitelkaamme hetkisen skeptikkaa, joka tekee tämän ensi kuulemalta sangen naivin kysymyksen. Kuitenkin ennen vastausyritystä pyydämme häntä kommentoimaan ajatustansa. Siis dialogi.

Skeptikko: Eräät tämän kysymyksen aspektit omaavat kristillisen perustan ja vaativat sentähden teologista vastausta. Ensinnäkin, jos puhumme motiiveista, jotka saavat valtaosan ihmisistä toivomaan rauhaa, niin yleensä ne eivät mene erityisemmin maallisten intressien rajojen ulkopuolelle. Kristityillä taas on toiset päämäärät elämässä. Eikö vuorisaarnassa ole sa-

nottu:

"Älkää siis murehtiko sanoen: "Mitä me syömme" tahi: "Mitä me juomme?" tahi: "Millä me itsemme vaatetamme?" Sillä tätä kaikkea pakanat tavoittelevat. Teidän taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkea tätä tarvitsevan. Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan. Älkää siis murehtiko huomisesta päivästä, sillä huomisen päivä pitää murheen itsestään. Riittää kullekin päivälle oma vaivansa." (Mt. 6, 31-34)

Eikö näiden Evankeliumin lausumien valossa tunnu vähintäänkin oudolta kristittyjen osallistuminen taisteluun rauhan puolesta?

Kristitty: Mainittu hämmennys johtuu kristillisen rauhantyon tekemisen perussyyn tietämättömyydestä tai ymmärtämättömyydestä. Kristillinen käsitys on tietenkin kaukana siitä, että taistelu rauhan puolesta ymmärretään vain edellytyksenä kaikkien inhimillisten intohimojen, paheiden ja vääristymien loputtomalle kehitykselle ja tyydyttämislle, so elämälle säännön mukaan: "Syö, juo ja iloitse, sillä huomenna me kuolemme." Tällainen lattea käsitys elämäntarkoituksesta ja sen takaavasta rauhasta, ei vastaa sen enempää kristillistä käsitystä, kuin sangen monien ei-kristittyidenkään vakaumuksia ja toiveita.

Se rauha, jonka puolesta kristitty taistelee ja seisoo, ymmärretään yhdeksi välttämättömäksi edellytykseksi, jonka ansiosta kansat, yhteisöt ja yksilöt saavat ensi sijassa eettisen ja hengellisen kehittymisen ~~mandollisuuden~~, ja tätä kautta, luonnollisesti, myös terveen aineellisen kukoistuksen mandollisuuden. Tietenkään rauha ei ole tällaisen kehityksen ainoa edellytys. Rauhankin aikaan sekä yksityiset ihmiset että kokonaiset kansakunnat voivat, muiden edellytysten puuttuessa, rappeutua. Kuitenkin rauhan puuttuminen, sota, on erityisen otollinen maaperä kaikkien pahuudenmuotojen laajalle kehittymiselle. Tästä myös ilmenee, että kristittyjen harjoittama rauhan etsiminen ihmisten ja kansojen välille on no Jumalan valtakunnan etsimisen ja Hänen totuutensa tiellä kulkemista, eikä suinkaan sitä, mitä pakanat etsivät.

Henki vai ruumis

Skeptikko: Kristityn kiinnostus rauhaan *conditio sine qua*

non ominaisuudessa saavuttaa ihmisten liittoutumisella aidot ja ylevät hengelliset arvot on ymmärrettävä. Mutta eivätkö juuri tässä kohden ala periaatteelliset erot kristityiden ja muiden ihmisten välillä heidän käsityksessään rauhan välttämättömyydestä? Selitän hiukan. Kristityt etsivät rauhaa edellytyksenä hengen kehittämiselle, maallinen ihmiskunta puolestaan - aineellisen hyvinvoinnin ehtona. Toisin sanoen kristillinen rauhan käsitys on täysin spiritualistinen, ja niinmuodoin kristikunta myös taistelee aivan toisenlaisen rauhan puolesta kuin mitä ihmiskunnan valta-enemmistö janoaa.

Kristitty: Täytyy vain syvästi valittaa, että monilla on näin väärä käsitys kristillisyydestä. Jos yrittäisi kuvata kristinuskon "maantieteellistä" asemaa maailmankatsomuksellisella kartalla, niin se sijoittuu juuri äärimmäisyyksien, toisaalta kärkeen materialismin, joka kieltää hengen ikuiset arvot, toisaalta puhtaasti spiritualismin, joka ei ota huomioon ruumiin ja sen tarpeiden todellisuutta, väliin. Kristinuskon olemus on ilmaistu yhdessä sanassa, yhdessä nimessä - Kristus, jokaon Jumala-ihminen, ja joka inkarnaatiollaan voimakkaasti ja täydellisesti osoitti, että ihminen ei ole pelkästään henki eikä pelkästään ruumis, vaan molemmat yhdessä, ja että tämähän se hyvä, johon ihmiskuntaa kutsutaan, on ei vain hengen, vaan myös ruumiin hyvää. Rukouksesta, joka opetettiin Vuorisäärnan kuuntelijoille, löydämme myös tällaiset sanat: "Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme" (Mt. 6, 11). Yleiskristillisen käsityksen mukaan tämä taivaalliselle Isälle osoitettu pyyntö merkitsee sitä, että inhimillinen jokapäiväisten tarpeiden ruokailminen vastaa täysin Jumalan tahtoa. Ja miten paljon Herra Jeesus Kristus itse kiinnittikään huomiota häntä ympäröivien ihmisten ruumiillisiin tarpeisiin! Kristinuskon ei torju ruumista, vaan ruumiin ylivallan hengestä, etusijan antamisen siinä biologiselle alulle ja ruumiin tarpeiden asettamisen sielun tarpeiden edelle. Mutta torjuessaan omalaatuisen pakanallisen aistillisuuden kultin kristinuskon aina-kin yhtä voimakkaasti kieltää myös eräiden pakanallisten uskontojen yksipuolisen spirituaalisuuden, uskontojen, jotka täysin sulkevat pois ruumiin ihmisen ideaalisen hyvän käsityksestä.

Kristillinen ihanne on lopullinen jumalihmisyys, jossa täydellisesti toteutuu ihmisen hengen ja ruumiin harmonia niiden jumalallistuneessa tilassa. Mutta tämän tilan saavuttaminen on mah-

dotonta ilman sekä hengen että ruumiin oikeaa elämää. Tämäntähden kristillinen huoli rauhasta ihmisten ja kansojen välillä edellyttää perusteeeseen ei ainoastaan sielun hyvää, vaan myös ruumiin kaikkien luonnollisten, normaalien tarpeiden tyydyttämisen. Näitä tarpeita kirkko alati rukoilee. (Riittää, kun katsoo minkä tahansa jumalanpalveluksen sisältöä). Monilla niillä on erityiset rukoupalveluksensa, joista eräät omaavat ns korkeimman pyhyiden asteen, ja niitä nimitetään sakramenteiksi. (Ortodoksisen opetuksen mukaan niitä ovat ehtoollisen, avioliiton, öljyllä voitelemisen sakramentit).

Harmagedon

Skeptikko: Mainitut ajatukset sinänsä ovat kenties loogisiaakin. Kuitenkin on yksi "Mutta", joka, jos siihen ei anneta vastausta, melkein mitätöi kaikki. Nimittäin se, että kristillisen opetuksen mukaan vääjäämättä tulee maailmanloppu, niinkuin se on ennustettu evankeliumeissa ja kuvattu erityisen selvästi Ilmestyskirjassa. Eikö tämän ihmiskunnan lopullisen osan edessä kristittyjen taistelu rauhan so Jumalan ennaltamääräämän maailmanlopun estämisen puolesta ole mieletöntä ja enemmänkin, Jumalanvastaista. Tämä ajatus tavataan muuten eräillä kristillisillä saarnaajillakin ja joskus jopa sangen tunnetuillakin, kuten esimerkiksi tri Billy Grahamilla.

Kristitty: Siitä, että tämä maa tulee joskus autioksi ja elämä sillä lakkaa, puhuu paitsi muinainen kristillinen ilmoitus, myös nykytiede. Kuitenkin, voidaanko tällä perusteella jo nyt sallia pahuuden voimien tuhota elämä? On selvää, että ei. Kristillisestä näkökulmasta on olemassa myös omat erityiset periaatteelliset käsitykset tästä kysymyksestä.

Kristinuskko ei ole kohtalonuskonto, eikä se tarkastele raamatun ennustuksia ihmiskunnan tulevista kohtaloista ehdottomana Jumalan predestinaationa. Tämä käy varsin selväksi, tutustuttaessa ortodoksisen teologian opetukseen Jumalan kaitselmuksesta. Lyhyesti sen voi esittää seuraavasti. Jumalan kaitselmuksella on selkeä laista Jumalan jatkuvaa vaikutusta jokaiseen ihmiseen, kansaan, yhteisöön, koko ihmiskuntaan, joka ei vain vastaa ihmisen, yhteisön jne käsillä olevaa hengellistä tilaa, vaan myös luo optimaaliset edellytykset joka hetki heidän hengelliselle kasvulle. Ju-

malan kaitselmus asettaa aina tietoisuuden sellaisiin olosuhteisiin, joissa se kaikkein kärjistetyimminkin elää valintatilanteen hyvän ja pahan välillä, Jumalan ja synnin välillä, totuuden ja valheen välillä. Kuten Dostojevski kirjoitti: "Paholainen taistelee Jumalan kanssa, mutta taistelukenttänä ovat ihmisten sydämet".

Näin elämän kuluessa tapahtuu ihmisen vapaa asettuminen jomallekummalle puolelle. Valinta, jota ihminen jokaisessa konkreettisessa tilanteessa vapaasti toteuttaa (ja tätä tapahtuu joka tunti ja miltei joka minuutti), määrää vastaavasti myös hänen tulevan sisäisen ja ulkoisen elämän. Sillä suuressa viisaudessaan ja rakkaudessaan Jumala järjestää jokaisen ihmisen maallisen kotitalon suhteessa hänen hengelliseen tilaansa, mutta ei ihmisestä riippumatta, oman mielivaltansa perusteella ennaltamäärää sitä. Ja koska Jumalan rakkaus ihmiseen on muuttumaton, siitä seuraa, että viime kädessä ihminen itse myös ennaltamäärää maallisen elämänsä ja lopullisen osansa. Sama laki vaikuttaa myös suhteessa mihin tahansa yksilöiden yhteenliittymään, yhteisöön, kansakuntaan, valtioon, ihmiskuntaan.

Jumalan kaitselmuksen ymmärtäminen tällä tavalla antaa mahdollisuuden vastaavasti ymmärtää monia raamatun ennustuksia. Tarvitsee vain muistaa Jumalan ennustukset Niinivestä. Ne olivat täysin määritellyt ja yksiselitteiset. Mutta niiniveläiset katuiivat, muuttivat elämäntapansa, eikä Jumalan ennustus profeetta Joonan suureksi hämmästykseksi toteutunut. Herra Jeesus Kristus, vastatessaan opetuslapsille heidän kertomukseensa "galilealaisista, joiden veren Pilatus oli sekoittanut heidän uhriensa vereen", sanoi:

"Luuletteko, että nämä galilealaiset olivat syntisemmät kuin kaikki muut galilealaiset, koska he saivat kärsiä tämän? Eivät olleet, sanon minä teille, mutta ellette tee parannusta, niin samoin te kaikki hukutte. Taikka ne kahdeksantoista, jotka saivat surmansa, kun torni Siloassa kaatui heidän päällensä, luuletteko, että he olivat syyllisemmät kuin kaikki muut ihmiset, jotka Jerusalemissa asuvat? Eivät olleet, sanon minä teille, mutta ellette tee parannusta, niin samoin te kaikki hukutte." (Lk. 13, 1-5).

"Ellette tee parannusta"! - Juuri tässä on avain niiden Jumalan kammottavien ennustusten ymmärtämiseen, joita raamatusta

löydämme. Parannus kreikkalaisen sanan *μετάνοια* merkityksen mukaan tarkoittaa ajatustavan muuttamista, ja siis, myös mieli-
alan ja tahdon suuntautuneisuuden ja arvokriteerien, so itse hen-
gellisen tilan muuttamista. Tämä ihmisen sisäinen muuttuminen tuo
mukanaan myös vastaavan Jumalan kaitsevan, rakkauttapursuvan tah-
don vaikutuksen häneen. Tunnettu klassinen sananparssi: "Henki luo
itselleen muodot", - on tässäkin tapauksessa täysin oikeutettu.

Edelläsanotusta selviää, miksi ilmestyskirja ei ole kristi-
tylle suinkaan este hänen rauhantyössään, vaan päinvastoin yksi
voimakas kannustin siihen. Sillä rauhantyö on Jumalan käskyn suo-
raa täyttämistä (Mt. 5,9). Se vaatii kristityiltä parannusta, se
on yksi alkulähde ihmisten eettiselle uudelleensyntymiselle, hei-
dän toinen toisiinsa suhtautumisen muutokselle, ihmisten sydämis-
sä olevien pahuuden miekkojen takomiselle kaikki intohimot leik-
kaavan sisäisen kilvoittelun sirpeiksi.

Perustellusti Herra kieltäytyi vastaamasta opetuslapsille
heidän kysymyksiinsä hänen toisen tulemuksensa päivästä ja het-
kestä (Mt. 24; 3, 36), koska on ilmeistä, että tämä päivä ja het-
ki on ihmisen vapauden käsissä. Harmagedon voi tulla pian, jos ih-
miskunta ei nouse pahan valtaa vastaan, jos monet ja erityisesti
voimakkaat kansakunnat ja valtiot eivät sulje "kaupunkiansa" port-
teja uudelta ja pelottavalta "troian hevoselta" - kaikkien mah-
dollisten moraalittomuuden muotojen propagandan vapaudelta, vihal-
tamuihin kansoihin, karkean voiman, sodan yms kultilta. Mutta
Harmagedon voi myös loputtomasti siirtyä ja käytännössä tulla
toiseksi Niiniveksi, jos ihmiskunta ja varsinkin kristityt, elä-
vän Jumalan tahdon ja ilmoituksen tuntien, muuttuvat kertakaik-
kiaan sisäisesti ja ryhtyvät kaikkiin välttämättömiin käytännön
toimenpiteisiin ystävällisten suhteiden vakiinnuttamiseksi maail-
man kaikkien kansojen ja valtioiden välille, riippumatta niiden
sosiaalis-poliittisesta järjestelmästä.

Rauha vai Damokleen miekka

Skeptikko: On vielä paljon tärkeitä kysymyksiä, jotka liit-
tyvät suoranaisesti tapaamisemme teemaan, esimerkiksi rauhan ja
oikeudenmukaisuuden, rauhan ja vapauden, rauhan ja eettisyyden,
rauhan ja sivistyksen kehittymisen lakien ongelmat ym. Mutta ne
tietenkin vaativat erityistapaamisia. Mutta nyt haluaisin koske-

tella vastauksenne viimeistä kohtaa ja selvittää, mitä nykykristityt käytännössä voivat esittää tai hyväksyä sellaisen koko ihmiskunnalle elintärkeän kysymyksen ratkaisemisessa kuin rauhan säilyttäminen ja lujittaminen planeetallamme?

Kristitty: Puuttumatta kyseisen probleeman uskonnollis-eettiseen aspektiin, jota keskustelussa jo on sivuttu, viittaamme meidän näkökulmastamme kaikkein tärkeimpiin poliittisiin toimiin, jotka edesauttavat sen ratkaisua.

Aikamme perusongelma on kaiken tuhoavan sodan reaalinen uhka. Vaikkakin on ymmärrettävä Dostojevskin sanojen täysi oikeaan osuvuus siitä, että "ihmisen olemassaolon salaisuus ei ole siinä, että vain elää, vaan siinä, mitä varten elää", kuitenkin kun puhutaan mahdollisesta elämän tuhoamisesta maailmassa kokonaisuudessaan, silloin elämän ja elämän tarkoituksen käsitteet osoittautuvat hyvin yhteneväisiksi ja elämän puolustamisesta tulee ihmisyyden korkein kriteeri. Tästä ei nykyään kenelläkään ole epäilyksiä.

Puhuttaessa toimenpiteistä, jotka tällä hetkellä ovat välttämättömiä tämän tehtävän ratkaisemiseksi, on luonnollista lähteä niistä perusvaaroista, jotka uhkaavat elämää planeetallamme. Kaikkein silmiinpistävin ja pelottavin niistä on tietenkin ydinaseistus, jonka varastointi ja kehittäminen on täydessä vauhdissa. Näin ydinvaltojen luku tulee nykytilanteessa vääjäämättä lisääntymään. Tässä tilanteessa vaaditaan erityisen päättäväisiä toimia. Mutta nyt poliittisella areenalla on nähtävissä vain yksi konkreettinen, seikkaperäinen ohjelma, joka edellyttää asteittain täydellistä ydinaseen likvidoimista koko maailmassa vuoteen 2000 mennessä - tämä on kokonainen rauhanaloitteen summa, jonka Neuvostotasavallan johtaja esitti julistuksessaan 15 tammikuuta 1986. Kuten tunnettua, näitä pitkälle meneviä aloitteita tuki erityisen tärkeä teko - yksipuolinen pidättäytyminen kaikkien ydinräjäytysten suorittamisesta. Tätä NL:n moratooriota, joka oli alkanut 6 elokuuta 1985, jatkettiin sittemmin, taaskin yksipuolisessa järjestyksessä vielä kuluvan vuoden kolmeksi kuukaudeksi, maaliskuun 31 päivään asti, ja edelleen sitä jatkettiin ensimmäiseen USA:n ydinräjäytykseen asti. Jos USA ja sitten myös muut ydinvallat olisivat seuranneet tätä tärkeätä aloitetta, tie ydinaseen parantamiseksi olisi suljettu, ja olisi voitu puhua päinvastaisen prosessin alusta - rauhaan ilman ydinpommia.

Hyvin tärkeä toimenpide tähän suuntaan olisi voinut olla Euroopan täydellinen vapauttaminen sekä keskimatkan että taktisesta ydinaseesta. Hyödyllinen askel tällä tiellä olisi ydinaseettomien vyöhykkeiden muodostaminen mantereen eri osiin, ja erityisesti Pohjois-Eurooppaan, sekä myös ydinaseesta vapaan käytävän muodostaminen linjalle, joka erottaa NATO:n ja Varsovan liiton maat Keski-Euroopassa.

Luonnolliseksi ehdoksi ydinaseen likvidoimiselle täytyy tulla kielto sijoittaa iskuase avaruuteen. Ilman tällaista kieltä neuvottelut ydinvarustelun supistamisesta planeetalla menettävät merkityksensä. Nimenomaan tämänvuoksi ns "strateginen puolustusaloite", joka käytännössä on iskuaseen sijoittamisen strategia avaruuteen, mitätöi kaikki ponnistelut, jotka on suunnattu ydinaseriisuntaan. Rauhanomainen avaruus, eikä valmistautuminen "tähtien sotaan", on ainoa tie siihen, että ydinvarustautumiset tehtäisiin terpeettomiksi.

Tärkeänä askeleena tulee olla myös kaikkien kemiallisen aseiden varastojen hävittäminen ja sen valmistukseen tähtäävän teollisuuden likvidoiminen, sekä myös kielto kehittää uusiin fyysikaalisiin periaatteisiin perustuvia aseita, jotka hämmästyttäviltä vaikutuksiltaan ovat lähellä massatuhovälineitä.

On luonnollista, että nämä kaikki toimenpiteet sopimustilassa edellyttävät luotettavaa, mm kansainvälistä valvontaa, josta molemmat osapuolet ovat yhtäläillä kiinnostuneita. Tässä asiassa NL:n periaatteellinen kanta on ilmaistu, kuten tunnettua, lakonisesti: Suurempaan turvallisuuteen NL ei pyri, pienempään se ei mene.

Siis, on korostettava yhäkasvavaa ongelman ratkaisemisen välttämättömyyttä - julistaa ydinase laittomaksi, täydellisesti likvitoida ihmisten joukkotuhovälineet sekä Euroopassa että koko maailmassa.

Pari sanaa varustelukilpailusta. Nyt se on jo johtanut suunnattoman korkeaan ydin- ja muiden arsenaalien tasapainoon. Nyt tällä tasolla kummallekin osapuolelle taataan vain yhtäläinen vaara. Ja varustelukilpailun jatkaminen voi vain voimistaa tätä yhtäläistä vaaraa, ja viedä sen niille rajoille, jolloin tasapuolisuus lakkaa olemasta hillitsevä tekijä. Näinollen on välttämätöntä ennen kaikkea olennaisesti alentaa sota-arsenaalin tasoa, takaamalla yhtäläinen turvallisuus hyvin matalalla strategisen

tasapainon tasolla. Tämä on erityisen tärkeätä saavuttaa heti, kun sellaisen suurvallan kuin USA hallitus avoimesti panostaa sotilaallisen ylivallan saavuttamiseen NL:sta, hillittömästi kiihdyttää varustelukilpailua jatkamalla keskimatkan ohjusten sijoittamista moniin Länsi-Euroopan maihin.

Jos yrittäisi nyt kokonaisuudessa hahmotella rationaaliset ehdotukset, jotka esiintyvät tällä hetkellä rauhan ja turvallisuuden ongelmista, niin lyhyesti ne voisi formuloida seuraavasti.

Tarkoituksenmukaista on ankarasti kontrolloitu valtioiden sotapotentiaalien tasojen alentaminen.

Ydinsuurvaltojen kieltäytyminen sodasta toisiaan vastaan, tai kolmansia maita vastaan - sekä ydin- että tavallisesta sodasta.

Varustelukilpailun estäminen avaruudessa.

Kaikkien ydinasekokeiden lopettaminen ja ydinaseen täydellinen likvidoiminen.

Kemiallisen aseiden kieltäminen ja hävittäminen.

Muiden massatuhovälineiden kehittelyn kieltäminen.

Sotilasliittojen purkaminen sitä edeltävällä kiellolla niiden laajentamisesta ja uusien muodostamisesta.

Tasapuolinen ja sopusuhtainen puolustusbudjettien supistaminen.

Tietenkin on selvää, että edellä luetellut ehdotukset ovat vain minimiaiku vaikealla, mutta mieluisalla tiellä kestäväan rauhaan. Ja eri kirkkojen, eri maiden kristityt voisivat antaa panoksensa tähän suureen asiaan. Heidän panoksensa on rukous rauhan puolesta, heidän panoksensa on keskinäisen luottamuksen luominen erityisesti erilaisten yhteiskunnallis-poliittisten järjestelmien omaavien kansojen ja maiden välille, heidän panoksensa on kullekin kirkolle mahdollisin keinoin tukea niitä oman hallituksensa ja muiden maiden hallitusten poliittisia toimenpiteitä, jotka objektiivisesti edistävät ydin-, kemiallisen ja muun aseiden hävittämistä maapallolta, edistävät rauhan asiaa koko maailmassa.

Venäläis-amerikkalainen tapaaminen korkeimmalla tasolla Genevessä loi edellytykset siirtymiselle nykyisestä konfrontaatio-tilasta suhteiden normalisoimiseen NL:n ja USA:n välillä, kansainvälisen ilmapiirin tervehdyttämiseksi. Mutta edellytykset eivät ole vielä itse teko.

Kuitenkin hallitusten ja kansojen, kristittyjen, toisuskais-

ten ja muun maailmankatsomuksen omaavien ihmisten, kaikkien realistisesti ajattelevien voimien yhteisin tarmokkain ja sitkein toimin on mahdollista saada käänne parempaan Euroopan ja maailman asioissa, liennytyksen politiikan ja rakentavan yhteistyön uudestisyntyminen. YK:n julistama kansainvälinen rauhan vuosi on kannustin näiden täysin reaalisten tavoitteiden saavuttamiseen kaikkien hyvän tahdon ihmisten yhteisin ponnisteluin.

"Sinappi VII" - Venäjän Ortodoksisen Kirkon ja Suomen evankelisluterilaisen kirkon teologiengeskustelut

P Y H Y Y S

P Y H I T T Ä M I N E N

P Y H Ä T

Arkipiispa MIHAIL (Mudjugin)
teologian maisteri,
professori, tohtori h.c.

Vologda - Leningrad

vuosi 1985

Pyhyiden käsite on kaiken uskonnollisen ajattelun elimellinen aihe. Yhdistettynä joihinkin kohteisiin, ennen muuta uskonnollisen kunnioituksen kohteisiin, pyhyys osoittautuu joksikin entuudestaan tunnetuksi, itsestään ymmärrettäväksi, yksinkertaisesti käsitettäväksi. Mutta todellisuudessa pyhyiden käsite ja erityisesti sen olemus eivät antaudu helposti järkipärisel-
le määrittelylle, ja luultavasti tästä syystä tavallisen, pyhydelle etäiseksi jääneen, mutta sitä tajuavan ihmisen pyhyiden ymmärtäminen sekä pyhyttä kohtaan osoittama reaktio on ennen kaikkea tunneperäinen.

Kaikissa uskonnoissa, kaikkein primitiivisimmistä alkaen (animismi, totemismi) ja kehittyneisiin, nykyaikaisiin, ns. eläviin uskontoihin päättyen, on aina sijansa periaatteellisella, olemuksellisella ja ontologisella erolla tiettyä uskontoa tunnus-
tavien palvojien sekä palvonnan kohteiden - jumalolentojen (yhden tai useiden) välillä. Primitiivisissä ja yleensä pakanaus-
konnoissa nämä palvonnan kohteet ovat pääasiassa aineellisia esineitä ja luonnonilmiöitä, juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa palvonnan kohteena on ainoa tosi Jumala, Luoja ja Kaitselmuks.

Palvonnan ja kunnioittamisen kohteisiin liittyvä pyhyiden käsite ilmaisee ennen kaikkea palvonnan kohteen etevämyyttä sitä kohtaan kunnioitusta osoittavaan subjektiin verraten.

Palvonnan kohteeseen liittyy aina tietynlainen etevämyys, suurempi täydellisyys, suuremmat mahdollisuudet verrattuna niihin, jotka kunnioitusta osoittavat, ja juuri tämä ylempänä oleminen,

erottautuminen etevämmyyden perusteella, saa ilmauksensa pyhyiden käsitteessä (Sacrum, Sanctum).

2 Palvonnan subjektien mielikuvissa pyhyys leviää myöskin objekteihin (ihmisiin, esineisiin), jotka eivät itsessään ole palvonnan kohteita, ts. objekteihin, joilla ei sanan varsinaisessa merkityksessä ole pyhyyttä, mutta joilla on pyhyyttä omaaviin enemmän tai vähemmän läheinen suhde. Tässä tapauksessa pyhyys ikäänkuin laajenee koskemaan myös näitä objekteja, erottaen ne samankaltaisista ihmisistä tai esineistä, joilla ei ole sellaista läheisyyttä primääripyhyyttä omaavien objektien kanssa. Siten Jumalan pyhyys laajenee hänen palvomistaan palvelemaan alttariin ja edelleen alttarille esiintuotuun uhriin (Mt 23:17-19); samoin pakanoiden kunnioittamien jumaluuksien pyhyys laajenee heidän mielikuvissaan myös heidän pappeihinsa, joilla on ollut uskonnollisin menoin palvomiinsa jumaluuksiin läheisempi suhde kuin niillä tavallisilla ihmisillä (profani, saeculares), joiden kanssakäyminen jumaluuksien kanssa ei ole toteutunut välittömästi, vaan heidän pappiensa ja näiden antaman avun välityksellä. Pyhyys liittyy käsitteeseen "tabu", ts. kieltoon koskettaa ihmisiä ja esineitä, joiden yllä on tätä koskemattomuutta pyhittävä eli pyhydestä osalliseksi tekevä vaikutus ja joiden katsotaan tällaisen pyhittämisen jälkeen olevan pyhiä tai pyhitettyjä. Niinpä siis pyhittämiseksi sanotaan pyhyiden antamista tai siirtymistä sen omasta lähteestä johonkin kohteeseen - ihmisiin tai esineisiin, minkä johdosta tämä kohde pyhittey, ts. tulee pyhitetyksi eli pyhäksi (1 Kor 1:2,30). Pyhitetystä esineestä (tai henkilöstä) voi

vuorostaan tulla muiden kohteiden pyhittämisen väline tai välilikkappale (Mt 23:17-19). Siten pyhitettyjä ja koskemattomia ovat olleet eri pakanakansoilla korkeat paikat, joilla on toimitettu uhraamisia, temppelit tai niissä olleet erityisesti vihityt tilat (pyhäköt, uhrialttarit, itse pakanapapit, heidän vaatetuksensa ym.). Vanhan testamentin juutalaisuuskin tarjoaa koko joukon esimerkkejä sellaisesta ei kosketeltavasta pyhyydestä.

Voidaan todeta, että ensimmäisellä kieltävällä käskyllä oli tabun luonne (Gen 2:17), eikä ainoastaan siten, että ettei tiedon puun hedelmiä saanut syödä, vaan sitä ei ollut lupa myöskään koskettaa (Gen 3:3).

Ei kosketeltava oli palava ja poroksi palamaton pensas Hoorebin vuorella, vieläpä niin, että sen luokse tuleminen edellytti harrasta asennoitumistapaa (Ex 3:5). Luoksepääsemättömäksi muuttui Siinain vuori, kun se valittiin Moosekselle annetun ilmes-tyksen paikaksi; vaikka kansa alistuikin pyhitettäväksi, kukaan siitä ei saanut astua heidän johtajansa vetämän rajaviivan yli (Ex 19:10-12, 21-24) lukuunottamatta itseään Moosesta, joka "lähestyi pimeyttä, jossa Jumala oli" (Ex 20:21).

Pyhäksi tuli itse Israelin kansa; siitä hetkestä alkaen, jolloin Jumala teki sen kanssa liiton antaen sille lain, hän teki tämän kansan "omaisuudeksi ennen kaikkia muita kansoja; ... pappis-valtakunnaksi ja pyhäksi kansaksi" (Ex 19:5-6).

Pyhäkköä kohtaan osoitettu tietoinen huolimattomuus maksoi pappi Eelin poikien hengen (1 Sam 2:12-17, 22-25, 34, 4:17), Ussa puolestaan menetti henkensä aivan tahattoman epäkunnioituksen tähden (2 Sam 6:6-7).

Monoteistisissa uskonnoissa, ennen muuta vanhatestamentillisessä sekä myöhemmin kristinuskossa, kaikki monilukuiset, polyteismille ominaiset näennäiset pyhittämisen lähteet on vaihdettu yhteen lähteeseen, ainoaan Jumalaan, ainoaan Pyhään sanan korkeimmassa, absoluuttisessa merkityksessä. Mikä hyvänsä esine, elollinen tai eloton, voi saada pyhityksen ainoasta alkulähteestä - Jumalasta.

+ +
+
+

Jos kerran pakanat, tunnustaen omia valheellisia uskontojaan, jotka osoittautuivat väärennetyn, valheellisesti ohjatun uskonnollisen suuntauksen tuotteeksi, alinomaa kohtasivat tämän suuntauksen mukaan kuljettaessa "tabun", ts. kiellon lähestyä pyhyyttä, joka synnytti kunnioittavaa pelkoa, niin eikö meidän todellisen uskon onnellisten tunnustajien pitäisi pysähtyä yhteen ajatukseen Jumalasta, jonka olemus ylittää määrättömästi kaikki ihmisajatukset, sekä sanoutua irti jokaisesta muusta yrityksestä tuntea Jumala tunnustaen sen olevan kerta kaikkiaan harkitsematon, röyhkeä ja kukaties vieläpä herjaava? Sillä ajatellessamme Jumalaa ja puhuessamme hänestä me emme käy "sen vuoren tykö, jota voidaan käsin koskea ja joka tulesa palaa, emmekä synkeyden, emme pimeyden, emme myrskyn (Ex

19:10-25, 20:1-19) ... vaan Siionin vuoren tykö ja elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin tykö, kymmenien tuhansien enkelien tykö, taivaissa kirjoitettujen esikoisten juhla joukon ja seurakunnan tykö, ja tuomarin tykö, joka on kaikkien Jumala (Hbr 12:22-23). Ja jos kerran Siionin vuoren juurella seisoneelle Juudan kansalle "niin hirmuinen oli se näky, että Mooses sanoi: 'Minä olen peljästynt ja vapisen'" (Hbr 12:21), niin eikö meidän tulisi pidättäytyä mietiskelemästä ja järkeilemästä hänestä, jonka nimi on ihmeellinen (Tuom 13:18; Jes 9:5), jota "ei kukaan ole milloinkaan nähnyt" (Jh 1:18; 1 Jh 4:12) "eikä voi nähdä", koska hän "asuu valkeudessa, mihin kukaan ei taida tulla" (1 Tim 6:16)? Vastauksen tähän jokaisen teologian esittämää kardinaalikysymykseen antaa meille itse Jeesus Kristus sanoen: "Mutta tämä on iankaikkinen elämä, että he tuntevat sinut, joka yksin olet totinen Jumala, ja hänet, jonka sinä olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen" (Jh 17:3).

4

Näiden sanojen perusteella voidaan väittää, että Jumalan tunteminen koituu meille iankaikkiseksi elämäksi, ts. iankaikkisen kuoleman vaihtoehdoksi, ja siksi välttämättömäksi. Mahdollisuutemme päästä sinne perustuu jumalankaltaisuuteemme (Gen 1:26) sekä ilmoituksen olemassaoloon sen kaikissa muodoissa, alkaen kaikkien tajuttavissa olevasta luonnon tuntemisesta (Rm 1:19-20) ja päättyen Jumalan Pojan maailmaan tulemiseen, hänen, jonka jumalinhimillinen persoona nimenomaan on korkein ilmoitus (Jh 1:18) ja pääsy Jumalan tuntemiseen.

Sen tähden Pseudo-Dionysios on oikeassa kun hän sanoo, että

"jumalalliset lait yhtäältä kieltävät liiallisen uteliaisuuden yläpuolellamme olevien todellisuuksien alueella, koska nämä ylittävät tietokykymme eivätkä ole saavutettavissamme; toisaalta ne antavat meille tehtävän tutkistella ja suorastaan vaativat meitä tekemään toisiakin tästä osallisiksi."¹⁾

Jumalan tuntemisen prosessi eroaa tietenkin suunnattomasti tavanomaisesta rationaalisesta tietämyksestä, joka voi tutkia aineellisia kohteita sekä koko aineellista maailmaa kokonaisuudessaan. Jumalan todellisuus ei ole tutkittavissa; ihminen ei voi "nähdä" Jumalaa fyysisin eikä hengellisin silmin oma-aloitteisesti eikä omien ponnistelujensa tuloksena, niin kuin se hänelle onnistuu aineellisten kohteiden osalta. Jumalan valittujen, hengellisesti korkeatasoisimpienkaan profeettojen kaikkein vilpittömmät, kaikkein syvimmat pyrkimykset Jumalan tuntemiseen eivät tuottaneet tulosta, tai he saivat ainoastaan riemastuttavan viestin siitä, että Jumala - vaikka tieto ei häntä kykene saavuttamaan - kuitenkin itse tuntee heidät ja pitää heistä huolen. "Ilmoita minulle tiesi, että tulisin tuntemaan sinut"(Ex 33:13), rukoili Mooses ja sai vain jonkinlaisen näyn Jumalan kunniasta (jakeet 21-23), sillä hän kuuli Jumalan äänen: "ihminen ei voi nähdä minua" (jaa 20).

Jumalan tunteminen näyttää mahdolliselta vain ilmoituksen

1) Dionysios Pseudo-Areopagita, "Jumalan nimistä", G. Ejkalovičin käännös. Uusintapainos Buenos Airesin laitoksesta, 1957, s.39.

puitteissa, ja tällöin tulee mukaan kaikkien niiden hengellisten toimintojen tietämisen prosessi, joissa jumalankaltaisuutemme realisoituu, ts. ei vain järjen avulla, vaan myös tunteen ja tahdon avulla.

- 5 Jopa pakanauskonnoissa kääntymistä sellaisen palvonnan kohteen puoleen, joka on erotettu sekulaarista elämänpiiristä ja joka on siihen liittyvien ominaisuuksiensa perusteella asetettu tämän yläpuolelle, ts. jolla yllämainitun yleismäärittelyn mukaisesti on pyhyys hallussaan - tässä tapauksessa näennäinen -, seuraavat mielikuvien kirkkauden, niiden herättämien tunteiden syvyyden ja niiden kiihoittamien tekojen intensiivisyyden voimistuminen ja terävöityminen. Uskonnollisella kielellä ilmaista tätä elämysten kompleksia sanotaan hartaudeksi. Suurimman intensiivisyytensä se saavuttaa monoteistisissä uskonnoissa, mm. ja erityisesti kristinuskossa, missä ihmisen uskonnollinen pyrkimys ei hajaannu palvonnan kohteiden monilukuisuuteen, vaan on kokonaan suuntautunut yhteen ainoaan Jumalaan, pyhyiden ylimpään edustajaan, kaikkea ihmisymmärrystä etevämpään "kuningasten Kuninkaaseen ja herrain Herraan" (1 Tim 6:15), Luojaan ja kaiken Ylläpitäjään.

Tässä harras kunnioittaminen sisältää seuraavia aineksia: pelkoa (Ps 34:10), vavisuttavaa iloa (Ps 2:11; Ex 20:18-21; Mk 9:6), antaumusta (Js 6:8; Deut 6:13) ja ennen muuta oman arvottomuuden ja alhaisuuden (ts. epäpyhyiden), oman heikkouden tunnustamista ainoan pyhyiden Haltijan suuruuden ja mahtavuuden edessä (Lk 5:8; Js 6:5; Hbr 12:18-24).

Nimenomaan niissä ihmisissä, jotka kääntyvät Jumalan puoleen koko olemuksellaan, toteutuu ennustus: "Silloin ei enää toinen opeta toistansa eikä veli veljeänsä sanoen: 'Tuntekaa Herra'. Sillä he kaikki tuntevat minut ... sanoo Herra" (Jer 31:34), sillä "minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä" (jae 33). Sen vuoksi me voimme noudattaa apostolin kehoitusta: "Käykäämme uskalluksella armon istuimen eteen" (Hbr 4:16), "totisella sydämellä, täydessä uskon varmuudessa" (10:22). Päinvastoin ilman sellaista harrasta pyrkimystä Jumalan luokse mikä tahansa yritys tuntea Jumala, erityisesti pyrkimys ymmärtää kirkon käsitystä Jumalan pyhydestä, osoittautuisi röyhkeydeksi, yhtä paljon hyödyttömäksi kuin herjaavaksikin, ja siis kuolemaan johtavaksi (Ex 3:5-6; Num 16:4-35; Ex 33:20; 2 Sam 6:6-8; 1 Kor 11:27-30).

6 Niinpä Jumalan tunteminen näyttää mahdolliselta uuden liiton ihmiselle ei rationaalis-spekulatiivisen ajattelun perusteella, vaan täysin totaalisien Jumalan Isän luokse pyrkimisen perusteella Pyhän Hengen vaikutuksesta siten, että meidät yhdistää Pyhän Hengen kanssa Jumalan Poika, ts.sen rakkauden välityksellä, joka meillä on meitä aina rakastavaan kolmiyhteiseen Jumalaan: "Joka pysyy rakkaudessa, se pysyy Jumalassa ...", joten "me rakastamme, sillä hän on ensin rakastanut meitä" (1 Jh 4:16,19).

Palataksemme Jumalan pyhyiden käsitteeseen, on lupa kysyä, ulottuuko kaikki Jumalan tuntemisesta sanottu hänen pyhyyteensä? Pitääkö meidän yleensä ajatella sitä ja puhua siitä, tuleeko meidän yleensä tietää siitä jotakin?

Jumalan sana antaa meille yksiselitteisen vastauksen: kyllä, se on tarpeellista, jopa välttämätöntä. "Pyhittäkää siis itsenne ja olkaa pyhät, sillä minä Herra, teidän Jumalanne olen pyhä" (Lev 11:44, vrt. Mt 5:48) - sellainen on Jumalan käsky, joka on annettu vanhan liiton ihmiselle. Mutta kääntyessään uuden liiton ihmisten puoleen, "valittujen puoleen Jumalan Isän ennaltatietämyksen mukaan" (1 Pt 1:2) VT:n lakia tunteva uuden liiton kirjoittaja alleviivaa heprealaiskirjeessään aluksi inhimillisen pyhyiden yhteyttä Jumalan pyhyyteen (Hbr 12:10) ja on jyrkästi sitä mieltä, että pyhyys on välttämätön jokaiselle, joka haluaa "nähdä Herran" (jae 14). Palataksemme taas apostoli Pietarin kirjeisiin, me huomaamme, että hän pitää pyhyyttä ei ainoastaan jokaisen kristityn yksilöllisen persoonallisuuden osana, vaan myös koko kirkon osana kokonaisuudessaan, koska se on itsessään "kuninkaallinen papisto, pyhä heimo ... Jumalan kansa" (1 Pt 2:9-10).²⁾

Jumalan pyhyiden tulee olla jokaisen kristityn (sitäkin enemmän kristillisen teologian) ymmärtämisen ja elämyksellisen kokemuksen kohteena, koska Jumalan tahdon mukaan hänen py-

2) On merkille pantavaa, että myös tässä apostoli Pietari käyttää hyväkseen vanhatestamentillisen kehotuksen sanoja "te olette minun omaisuuteni ennen kaikkia muita kansoja ... te olette minulle pappisvaltakunta ja pyhä kansa" (Ex 19:5-6) sekä kohdistaa nämä sanat kuitenkin jo uuteen Israeliin, joka on kristillinen kirkko.

hyytensä tulee levitä henkiseen luotuun maailmaan, ensi sijaisesta ihmiseen.³⁾

+ +
+
+

- 7 Koska ilmoitus antaa meille mahdollisuuden käsittää Jumalan ja hänen olemassaolonsa, joka on siinä määrin kaikkea muuta, luotua olemista, ylevämpi, että ainoa hänestä meille välittömästi annettu nimi on "Minä olen" (Ex 3:14), niin se ei vain salli, vaan myös pakottaa meidät ajattelemaan hänen pyhyyttään, mutta ei anna sen määritelmää.

Jumalan pyhydestä me emme vain kuule hänen huuliltaan Siinain vuorelta sekä VT:ssa että UT:ssa - Ex 19:2; 20:26 ("Minä olen pyhä", sanoo Jumala Israelin kansalle, ja "Pyhäksi" hän nimitää itseään puhutellessaan Filadelfian kirkkoa - Ilm 3:7), vaan me tulemme myös vakuuttuneiksi siitä, että hänen pyhyytensä tunto tunkeutuu kaikkien hänen luomiensa järjellisten olentojen sisimpään, kaikkien, jotka ovat kutsutut häntä ylistämään. Profeetta Jesaja sai kuulla Jumalan istuinta ympäröivien serafien huutavan: "Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Sebaot!" (Js 6:3, vrt. Hoos 11:9). Paljastaen uuden liiton hengen innoittamalla ylistysvirrellään kaikkein pyhin neitsyt Maria huudahti "Hänen

3) Tämä pyhittyminen, kuten Jumalan sanasta voidaan todeta, leviää myös ruumiittomien enkelivaltojen ylle (Mt 25:31; Mk 8:38; Lk 9:26).

nimensä on pyhä!" (Lk 1:49). Kirkko julistaa Jumalan pyhyyttä lukemattomissa rukoushuudahduksissa ja rukouksissa, kuten esim.: "Sillä pyhä olet sinä, meidän Jumalamme ...⁴⁾, "Pyhä, kaikkein pyhin olet, ja ylen korkea on Sinun kunniasi ..."⁵⁾, "Totisesti olet Sinä pyhä ja kaikkein pyhin, eikä Sinun pyhytesi suuruudella yhtään mittaa ole"⁶⁾, "Pyhä Jumala".⁷⁾

Sitä paitsi Jumalan sana, samoin kuin isien perinne sekä liturginen traditio saavat hurskaan mietiskelijän, ajattelijan ja rukoilijan vakuuttuneeksi siitä äärettömästä syvyydestä ja monitahoisuudesta, joista hänelle ja koko kirkolle avautuu Jumalan pyhyys.

Mutta ilmoituksessa ei ole eikä se anna Jumalan pyhyiden määritelmää. Ilmeisesti Jumalan Hengen täyttämät kirjoittajat tunnustivat, että Jumalan pyhyiden "määrittäminen" on yhtä mahdotonta kuin "määritellä" Jumalaa, jonka itse ymmärtämiselle millainen äärellinen käsite tahansa on vieras (Js ; Js , vrt. Job 36:22,26; Dan 6:26). Ilmoitus puhuu Jumalan pyhyydestä ja vakuuttaa - kuten em. teksteistä olemme nähneet - sen olemassaolon olevan yhtä itsestään selvän kuin Jumalan olemassaolonkin, tai se viittaa siihen, ettei Jumalan pyhyiden rinnalle voida asettaa kenenkään muun, ei ihmisten eikä edes enkelien pyhyiden rajallisuutta ja niukkuutta: "Katso,

4) Liturgian ja aamupalveluksen polyeleon rukoushuudahduksia.

5) P.Johannes Krystostomoksen liturgian anaforasta.

6) P.Basileios Suuren liturgian anaforasta.

7) Liturgiaan kuuluvan Trishagion-laulun alku.

...enkeleissäänkin hän havaitsee vikoja" (Job 4:18 ja s., vrt. 1 Pt 1:24; Js 11:6-8); "Kuka on sinun vertaisesi, sinä pyhydessä jalo?", huudahtivat israelilaiset pelastuttuaan tuhoutumasta Punaiseen mereen (Ex 15:11). "Ei kukaan ole pyhä niinkuin Herra", sanoi Hanna hartaassa kiitosrukouksessaan (1 Sam 2:2). Kaikista luotujen olentojen pyhydestä eroten Jumala on pyhä itsessään, eikä hän siis saa eikä lainaa pyhyttä keneltäkään, vaan hän on itse pyhyden lähde koko luodulle maailmalle. Kaikki, mitä edellä on sanottu erottautumisesta, eristäytymisestä ja etevämyydestä pyhyden luonteenomaisina attribuutteina, on täydellisesti siirrettävissä Jumalan pyhyteen. Jo sen vuoksi, että se on Jumalan pyhyttä, että se vertaansa vailla olevana menee minkä tahansa muun pyhyden edelle, mikä jollain esineellä on luodussa maailmassa.⁸⁾

Inhimillinen pyhyys, saavuttipa se millaisia korkeuksia tahansa, on siinä määrin äärettömästi ja sanomattomasti, siinä määrin yhteismitattomasti alempana Jumalan pyhyttä, että siitä on vaikeata puhua ikäänkuin jostain Jumalan pyhydelle sekä olemuksellisesti että laadullisesti analogisesta, olkoonkin, että ne kielellisesti saavat saman merkityksilmaisun. Nimenomaan tästä syystä vanhimmissa liturgisissa teksteissä soi aina tunnustus: "Sinä olet yksin pyhä" (vrt. Ilm 15:4);⁹⁾

8) Juuri tämä täydellisyys kaikessa, Jumalan pyhyden absoluuttinen, rajaton täyteys, pakottaa käyttämään slaavilaisessa rukouskielessä prefiksiä pre- (пре-): "sinä olet pyhä ja kaikkein pyhin" (пре-всѣх), "Kaikkein pyhin (пре-всѣхъ) Kolminaisuus, armahda meitä."

9) Aamupalveluksen suuri ylistysvirsi.

"Ainoa on pyhä, ainoa Herra, Jeesus Kristus, Isän Jumalan kunniaksi";¹⁰⁾ "Sillä sinä olet ainoa pyhä ja Herra";¹¹⁾ "Ainoa pyhä".¹²⁾ Esimerkkejä tällaisesta kirkon ylistävästä todistusaineistosta voidaan tuoda runsaasti esiin.

9 Jumalan, "jolla ainoalla on kuolemattomuus, joka asuu valkeudessa, mihin ei kukaan taida tulla" (1 Tim 6:16), pyhyiden tunnustaminen kirkon taholta rajattomaksi ja etevämmäksi kaikkea luotujen pyhyyttä saa erittäin kirkkaan ja tarkan ilmauksen sunnuntain aamupalveluksen rukouksen päätössanoja ääneen lausuttaessa: "Pyhä on Herra, meidän Jumalamme!" Inhimillisen logiikan kannalta luonnolliseen kysymykseen: miksi Jumala on pyhä? annetaan välittömästi vastaus, jossa - niin kuin näyttää - ei ole mitään täydentävää informaatiota ja joka juuri siksi on tyhjiin ammentava: "Sillä pyhä on meidän Herramme!" Tällainen vastaus sulkee kyselijän suun ja osoittaa samalla, että Jumalalla on kaikkine tajuntaamme pääsevine ja pääsemättömine ominaisuuksineen alkusyy itsessään, ja siksi mitään hänessä ei voida rinnastaa johonkin muuhun, mikä ei ole häntä itseään, nimenomaan johonkin inhimilliseen, sillä "Kaikkien yläpuolella on meidän Jumalamme!"

Tavallisesti pyhyiden luonteenomaisimpana tunnusmerkkinä pidetään synnittömyyttä; mitä vähemmän joku tekee syntiä, sitä

10) P.Johannes Krysostomoksen liturgiasta.

11) Irmossi "Vahvista, Jumala" Andrej Kritskin kaanonista.

12) Salaisesta rukouksesta kerubiveisua laulettaessa (Basileios Suuren ja Johannes Krysostomoksen liturgia.

pyhempi hän on. Palaamme vielä kysymykseen, missä määrin tämä kriteeri on oikeutettu ihmisiin nähden, mutta Jumalaan sitä ei voida soveltaa minkään asteisena, ja on myönnettävä, että vastaavilla liturgisilla ilmaisuilla on enemmän runollinen kuin teologinen arvo.¹³⁾ Synnittömyyttä on jopa sopimatonta mainita Jumalasta puhuttaessa, koska synti ei ole mitään muuta kuin Jumalan tahdon rikkomista. Sen vuoksi, samoin kuin on mieletöntä se, että Jumala rikkoisi omaa tahtoansa vastaan, ei "synnittömyyden" käsitteen liittämällä Jumalaan ole mielekästä merkitystä. Kuten tunnettua, synti syntyi luodussa maailmassa. Jos olettaisi, että Jumalan pyhyys liittyy hänen synnittömyyteensä, niin joutuisi myöntämään, että hänen pyhytensä edellytyksenä on luodussa maailmassa sattunut ilmiö, joka olisi voinut olla tapahtumattakin. Toisin sanoen: jos pitää synnittömyyttä Jumalan pyhyiden ominaispiirteinä, niin siinä tapauksessa, ettei syntiä olisi tullut enkelien ja ihmisten maailmoihin, Jumala ei olisikaan pyhä. Moinen ajatus on selvästikin mieletön ja herjaava.

- 10 Uustestamentillisestä kirjallisuudesta löydämme tietenkin todisteita Kristuksen synnittömyydestä, mutta ne kaikki (; 1 Pt 2:22; Hbr 7:26) liittyvät hänen inhimilliseen luontoonsa ja voivat palvella tietyn dogmaattisen tilanteen raamatullisena perusteena, nimittäin sen, että Kristus, koska hän oli täydellinen ihminen, oli kaikessa ympärillään

13) "Sillä sinä ainoa olet synnitön" - sielumessun rukouksesta.

olleiden ihmisten kaltainen, lukuunottamatta heidän synnillisyyttään (ks. samoin 2 Kor 5:21; Hbr 4:15).

Jumalan pyhydestä puhuttaessa tulee kiusaus puhua siitä ikäänkuin yhdestä Jumalan monista ominaisuuksista, joita mainitaan katekismuksessa: kaikkítietävyys, kaikkialla oleminen, kaikkiviisaus, kaikkivaltius ym.¹⁴⁾ On myönnettävä, että tällainen Jumalan pyhyden ymmärtäminen olisi vakava virhe, ja juuri sen vuoksi oletettavasti pyhyttä ei mainita katekismuksessa Jumalan ominaisuuksien joukossa. Olemme saattaneet hyväksyä ja omaksua ilmoituksen katekismukseen merkityistä Jumalan ominaisuuksista sen tähden, että ihmisessä Jumalan kuvana ja hänen kaltaisenaan olentona on hitunen, tai paremminkin heijastuma Jumalan täydellisyyksistä. Tukeutuen yleisesti tunnettuun, pyhien isien käyttämään vertaukseen, voidaan sanoa, että niin kuin mitättömästä vesipisarasta heijastuu auringonpaiste, samoin ihmissielusta heijastuvat Jumalan ominaisuudet: ihmisymmärrys on Jumalan viisauden ja kaikkítietävyyden heijastumaa, sielun kuolemattomuus on Jumalan iankaikkisuuden heijastusta jne. Jumalan pyhydellä ei sen sijaan ole analogiaa ihmisen henkisten ominaisuuksien joukossa, sillä ihminen ei synny pyhänä, ja pyhyys on hänelle jotakin sellaista, mikä voi olla hänen pyrkimystensä kohteena ja tässä tapauksessa jotakin saavutettavissa olevaa, niinkuin Jumalan lahjaa.

Voidaan sanoa, että Jumalan pyhydellä kirkko ymmärtää kaik-

14) Ortodoksisen Kreikkalais-Katolisen Kirkon Katekismus, Osa I, luku "Uskontunnustuksen ensimmäisestä kappaleesta".

kien Jumalan ominaisuuksien kokonaisuutta, ominaisuuksien, jotka tunnemme ilmoituksesta, mutta myös niiden, jotka eivät ole meille tunnettuja ja joiden olemassaolon voimme periaatteessa olettaa, mutta joita ei ole meille ilmoitettu ja jotka sen vuoksi ovat meille tuntemattomat.

11

"Kukaan ei tiedä, mitä Jumalassa on, paitsi Jumalan Henki" (1 Kor 2:11), "sillä Henki tutkii kaikki, Jumalan syvyydetkin" (jaa 10). Näissä apostolin sanoissa on Dionysios Pseudoareopagitan, p. Gregorios Nyssalaisen ja p. Maksimos Tunnustajan koko apofaattinen teologia sekä mahdottomuus ilmaista Jumalan olemus, johon kuuluu mahdollisesti melkoinen joukko tietämisemme, kenties ymmärtämisemmekin ulottumattomissa olevia attribuutteja. "Sinä olet sanomaton, tutkimaton, näkymätön, käsittämätön Jumala." ¹⁵⁾ Tämä meille tuntemattomien Jumalan ominaisuuksien kokonaisuus ilmaistaan Raamatussa milloin pimeydellä, johon Mooses meni puhuakseen Jumalan kanssa (Ex 20:21), milloin (ja tavallisimmin) valkeudella, josta ap. Paavali puhuu kuin jostakin salaisesta Jumalan asumuksesta (1 Tim 6:16).

Siten pyhä Raamattu samoin kuin pyhien isien traditiokään ei pyri selittämään Jumalan pyhyiden olemusta, vaan puhuu siitä etupäässä apofaattisesti ja osoittaa, ettei siihen voida rinnastaa minkäänlaista ihmisten tai enkelien pyhyttä. Samalla tulee luvalliseksi ajatella Jumalan pyhyttä ei vain hänen

15) P. Johannes Krysostomoksen anafora.

ominaisuuksiensa summana, vaan myös hänen olemistaan maailman yläpuolella, hänen ääretöntä etevämmyyttään kaiken sen rinnalla, mikä ei ole Jumalaa, hänen käsittämättömyyttään, joka käy yli kaiken tiedostamisen ja ymmärryksen.

+ +
+
+

Eräs jumalanpalveluksen doksologian käytetyimmistä metaforista on Jumalan nimittäminen auringoksi: "Sinua kumartaa, totuuden Aurinkoa", laulaa kirkko joulutroparissa; "Valkeus, joka olet yläpuolella kaikkien valkeuksien ... totuuden aurinko, valaise minua; pyhä valkeus, valaise minua", rukoilee ortodoksis-kristitty erään vanhimpiin akatistos-hymneihin kuuluvan laulun sanoilla. Tällainen rinnastus, huolimatta siihen liittyvästä ehdollisuudesta, kuten on asianlaita kaikessa luodun ja Luojan, äärellisen sekä ikuiseen ja absoluuttiseen kuuluvan rinnastamisessa, on täysin oikeutettu, ei vain siksi, että aurinko ylittää suuresti mitoillaan ja säteilevän energiansa määrällä kaikki muut energian lähteet järjestelmänsä puitteissa, vaan myös sen tähden, että aurinko, jolla on ulkonaisista vaikutteista riippumaton varasto ydinvoimaa, on kaikille sen järjestelmässä kehittyville voimaprosesseille ainoa lähde, koska kaikilla muilla lähteillä on välillinen välitysluonne niiden saadessa voimapotentialinsa auringolta jotakuinkin lyhyen ajanjakson kuluessa (kasvit, eläimet) tai paljon pitemmän ajanjakson aikana (kivihiili, nafta).

12

Aurinko on energiavaraston primäärilähde. Tällä energialla se ylläpitää maapalloa ja muita planeettoja.

Niinpä Jumala, joka on ehdottomasti riippumaton kaikesta ja jolla on alkusyynsä itsessään, ilmaisee meille itsensä alkusyynä kaikelle sille, mikä ei ole Jumalaa, "kaikille näkyvänä ja näkymättömänä" ¹⁶⁾ Luojana. Kaikki olevaiset hengen ja aineen maailmassa ovat hänen säteilemänsä voiman tulos ¹⁷⁾, mm. ja erityisesti ihmiset voivat lausua itsestään apostoli Paavalin sanoja käyttäen "Hänessä me elämme ja liikumme ja olemme" (Apt 17:28), sillä hän "itse antaa kaikille elämän ja hengen ja kaiken" (Jae 25, ks. myös Ps 33:6,9; 112:5).

Jumalan pyhyys, jolla me ymmärrämme - kuten edellä on sanottu - sekä hänen tutkimatonta ja ilmaistavaksi mahdotonta, kaikkea ymmärtämistä ylittävää etevämmyyttä kaikkeen olemassaolevaan ja jokaiseen olemassaoloon verrattuna että myös kaikkien meille avoimien ja meiltä salattujen Jumalan ominaisuuksien kokonaisuutta, säteilee ja vuotaa hänen ulkopuolelleen luotuun maailmaan. Siinä pyhydessä on enkelten ja ihmisten kaiken pyhyiden alkusyy ja lähde, niinkuin Jumalan tahto maailman rakenteen olemassaolosta on näkyvän ja näkymättömän maailman olemassaolon alkusyy ja lähde. Mutta niinkuin luominen, Jumalan toiminta hänen hypostaattisessa yhtymyksessään (Ps 33:9), saa toteutuksensa Jumalan Sanan, Logoksen kautta (Jh 1:3),

16) Nikean-Konstantinopolin uskontunnustus.

17) Käsite "energiat" tai "Jumalan energiat", joiden avulla Jumalan vaikutus maailmassa toteutuu, on kehitetty yksityiskohtaisesti p. Gregorios Palamaksen teoksissa. Ks. hänen teostaan *Capita phisica et theologica moralia et practica*. P. Basileios Suuri erottaa täsmällisesti Jumalan energiat Jumalan olemuksesta: "Vakuuttaen, että me emme pyri (emme

samoin pyhittäminen, ts. pyhyiden siirtäminen luotuihin kohteisiin ainoasta pyhyiden lähteestä, Jumalasta, tapahtuu Pyhän Hengen voimalla ja vaikutuksella.

13

Korkeimpana tapahtumana, sellaisen pyhittämisen toteutumisena on pidettävä ilman muuta Pyhän Hengen alas laskeutumista puh-taimman neitsyt Marian päälle, jotta hänestä syntyisi Jumalan Poika, "se pyhä, mikä syntyy" (Lk 1:35). Hämmentyneelle Mari-alle arkkienkeli Gabrielin antaman vastauksen sisällön mukaan Pyhän Hengen alas laskeutumisen piti vaikuttaa sekä Jumalan Pojaksi syntyvän itse syntyminen että hänen pyhyytensä.

Myös muissa Luukkaan evankeliumin ensimmäisten lukujen kohdissa löydämme koko joukon esimerkkejä Pyhän Hengen pyhittävästä toiminnasta: Johannes Kastajan täyttämisestä Pyhällä Hengellä "hamasta äitinsä kohdusta" ilmoitetaan hänen isälleen Sakariaalle (Lk 1:15), joka Johanneksen syntymän jälkeen ennustaa pojastaan jälleen Pyhän Hengen alas laskeutumisen vaikutuksesta (Lk 1:67). Pyhä Henki oli Simonin päällä, mikä tekstissä yhdistetään hänen oikeamielisyyteensä, hurskauteensa ja Messiaan odottamiseen (Lk 2:25). Jumalallisen lapsukaisen yllä oli "Jumalan armo" (jae 40), mikä merkitsee samaa kuin Pyhän Hengen toiminta. Samasta jakeesta ilmenee, että armon

lupaa) lähestymään hänen olemustaan itseään. Vaikka hänen energiansa tulevat alas ja tavoittavat meidät, niin hänen olemuksensa jää tutkimattomaksi (saavuttamattomaksi)." Kirje 234 (Amfilokukselle). Vertaa myös "Eynomios-ta vastaan", 2:32.

oleminen hänen päällään ei ole samaa kuin "kasvaminen, vahvistumien hengessä sekä täyttyminen viisaudella", mikä voidaan ymmärtää luonnollisen kehityskasvun arvioimiseksi. Ja vielä lopuksi, "kun ... Jeesus oli saanut kasteen ja rukoili" Jordanin rannalla, "Pyhä Henki laskeutui hänen päällensä ruumiillisessa muodossa, niinkuin kyyhkynen" (Lk 3:21-23).

Tässä tapahtui Kristuksen inhimillisen luonnon pyhittäminen - ykseydessä Isän ja Pyhän Hengen kanssa - hänen jumalallisuutensa samanaikaisen ilmoittamisen kanssa, minkä jälkeen "Jeesus täynnä Pyhää Henkeä palasi Jordanilta, ja Henki kuljetti häntä erämaassa", missä hän joutui perkeleen kiusattavaksi (Lk 4:1-2).

Jeesuksen Kristuksen pyhyys Jumalan Poikana yhdistyi salaisesti hänen pyhyyteensä kirkastettuna, Pyhän Hengen läpäisemänä ihmisenä. Tähän jumalinhimilliseen pyhyyteen liittyi täydellisesti se poikkeuksellinen, kaiken ympärillä olevan yläpuolelle korotettu eristäytyneisyys, joka - kuten todettiin - on pyhyyden erottamaton tunnusmerkki.

Juuri tämä pyhyys, joka muuttaa jokaisen muun, minkä tahansa luoduille ominaisen pyhyyden, vaikutti niin pelottavasti ja sairaalloisen hämmästyttävästi riivaajahenkiin, jotka näiden valtaamien ihmisten suulla, jo pelkän Jeesuksen Kristuksen lähestymisen vuoksi huusivat: "Jätä meidät rauhaan! Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, Jeesus Nasaretilainen? Olet tullut meitä tuhoamaan (Matteuksella - "vaivaamaan meitä ennen aikaa"). Minä tunnen sinut, kuka olet, sinä Jumalan

Pyhä" (Mk 1:24; vrt. Mt 8:29; Mk 5:7; Lk 8:28). Jeesuksen Kristuksen pyhyys herätti vaistomaista vastenmielisyyttä ja vihaa häntä kohtaan myös niissä ihmisissä, jotka olivat antautuneet paheisiin, ennen kaikkea farisealaiseen tekopyhyyteen, kerskailuun, ylpeyteen ja vallanhimoon (Lk 6:11). Monien taholta Kristuksen pyhyys kohtasi hämmennystä ja ymmärtämättömyyttä, kuten esimerkiksi niiden monien opetuslasten taholta, jotka "vetäytyivät pois eivätkä enää vaeltaneet hänen kanssansa" (Jh 6:66), häneen uskomattomien veljien taholta (Jh 7:4; Mk 6:2-6) tai Pilatuksen taholta, joka kysyi ymmällään: "Mistä sinä olet?" (Jh 19:9). Tässä toteutuivat Vapahtajan sanat siitä, että "jokainen, joka pahaa tekee, vihaa valkeutta eikä tule valkeuteen" (Jh 3:20). Edelleen hän sanoo, että "joka totuuden tekee, se tulee valkeuteen, että hänen tekonsa tulisivat julki" (jaa 21). Niinpä todellakin se, mikä ihmissielussa oli pyhää ja puhdasta, sai vastakaikua Kristuksen kutsumaan ja tunsivat vetoa häneen. Mutta tässäkin ensireaktiona oli tunne Jumalihmisen persoonan erikoisuudesta, hänen etevämyydestään kaikkeen hänen ympärillään olevaan verrattuna, vieläpä verrattuna kaikkeen siihen, mistä saattoivat haaveilla parhaista parhaimmat niiden joukosta, jotka "odottivat Israelin lohdutusta" (Lk 2:25), ts. tunne hänen pyhydestään. "Ei ole koskaan ihminen puhunut niin, kuin se mies puhuu" (Jh 7:46), todistivat kuulijat haluamatta kajota Jeesukseen, niinkuin ylipapit ja fariseukset olivat heitä käskeneet. Vain harvojen kohdalla tämä kokemus saavutti ymmärtämisen tason, kuten tapahtui Kapernaumissa sadanpäämiehelle (Mt 8:5-13; Lk 7:1-10), Natanaelille (Jh 1:49), apostoli Pietarille (Mt 16:16) ja lopulta apostoli Tuomaalle, joka ensimmäi-

senä tunnusti Kristuksen olevan Herra Jumala (Jh 20:28).

Kristuksen opetuslasten pyhittäminen toteutui Kristuksen ja hänen opetuslastensa kanssakäymisessä hänen maallisen elämänsä viimeisinä vuosina: "Te olette jo puhtaat sen sanan tähden, jonka minä olen teille puhunut" (Jh15:3), mutta pyhittäminen, joka liitti heidät kaikkiin heidän kanssaan "yksimielisesti yhdessä oleviin", Kristuksen kirkon jäsenten pyhyys (Apt 2:1-12), toteutui vasta helluntaipäivänä. Tästä hetkestä lähtien he apostoli Paavalin sanojen mukaan tulivat "Isässä Jumalassa pyhitetyiksi", "Jeesuksen Kristuksen nimessä ja Jumalan hengessä" (Juud 1; 1 Kor 6:11). Kastamalla "Pyhällä Hengellä ja tulella" (Mt 3:11) Jumala muodosti heistä pyhän kirkon, jonka päänä oli Herra Jeesus. Häneltä hänen ruumiinsa jäseninä he saivat pyhyiden, ts. he pyhittyivät.

Tämä pyhyys leviää kaikkiin kirkon sisälle tuleviin pyhän kasteen välityksellä, mikä antaa Paavalille kuten muillekin apostoleille (Apt 9:13,32,41; 26:10) perusteen nimittää seurakuntien jäseniä, hänen kirjeidensä vastaanottajia, nimenomaan pyhiksi, joille hän osoittaa tervehdyksensä (Rm 16:15; Hbr 13:24; Ef 1:1; Fil 4:21), joille hän kokoaa ja ilmoittaa kokoavansa avustuksia (1 Kor 16:1; 2 Kor 9:12; Ef 1:15), joiden hän ei salli ratkaista syntyviä riita-asioita muuten kuin heidän kanssaan samanlaisten pyhien edessä (1 Kor 6:1).

Kirkon vakuuttuneisuus jäsentensä pyhydestä tuli selkeästi esiin ikivanhoissa liturgisissa muistomerkeissä. Niinpä Basi-

leios Suuren ja Johannes Krysostomoksen liturgioissa huudahdetaan pienen saaton aikana: "Siunattu olkoon Sinun pyhiesi saatta", eukaristisen kaanonin jälkeen: "Muisteltuamme kaikkia pyhiä ..." ja vihdoin Karitsaa kohotettaessa: "Pyhät pyhille!"¹⁸⁾, johon kuoro vastaa: "Ainoa on pyhä, ainoa Herra, Jeesus Kristus, Isän Jumalan kunniaksi"¹⁹⁾, vakuuttaen sillä Jumalan pyhyiden olevan jokaisen luodun pyhyiden ainoa lähde.

Pyhyys ja pyhittyneisyys eivät kuulu vain kokonaiskirkolle eivätkä vain sen jokaiselle jäsenelle, vaan myöskin paikallisille kirkkoille, ts. ryhmille, jotka muodostavat osan ekumeenisista kirkkoja ja joilla on koko kokonaiskirkolle ominainen siunauksellinen pyhyiden täyteys. Tässä on eräs kirkon tärkeimpiä ominaisuuksia, sen katolisuus, johon muuten sisältyy riippumattomuus mistä tahansa sen lukuisista yhteisöistä. Kuten tunnettua, Kristus suhtautui seuraajiinsa kuin piskuiseen laumaan (Lk 12:32) ja lupasi läsnäolonsa jopa kahdelle tai kolmelle, jotka kokoontuvat hänen nimessään (Mt 18:20). Pyhänä organismina kirkolle ominainen eristäytyminen ympäristöstään, "maailmasta", tulee toistuvasti selkenä esiin kaikessa uustestamentillisessä kirjallisuudessa. Erityisen selvästi tästä puhuu Kristus itse jäähyväispuheessaan: "Jos te maailmasta olisitte, niin maailma omaansa rakastaisi; mutta koska te ette ole maailmasta, vaan minä olen teidät maailmasta valinnut, sentähden maailma teitä vihaa" (Jh 15:19), ja ylimmäis-

18) Pyhien Basileios Suuren ja Johannes Krysostomoksen liturgia.

19) Ibid.

16

papillisessa rukouksessaan: "Minä olen antanut heille sinun sanasi, ja maailma vihaa heitä, koska he eivät ole maailmasta, niinkuin en minäkään maailmasta ole" (Jh 17:14). Kuvailen yleisin ilmauksin kirkon jäsenten pyhyyttä, apostoli Pietari nimittää heidän joukkoaan, ts. kirkkoa, pyhäksi kansaksi, Jumalan kansaksi, omaisuuskansaksi, kuninkaalliseksi pappistoksi (1 Pt 2:9-10) ja käyttää samoja ilmaisuja, joiden avulla Vanhassa testamentissa säädettiin valitun kansan pyhittyneisyys, sen erottautuminen kaikista muista kansoista ja koko ihmiskunnasta (Ex 19:5-6; Deut 9:29). Kuten samoista apostolin sanoista näkyy, sellainen pyhyys, joka annetaan "ylhäältä ... vedestä ja Hengestä" syntymisen kautta, ts. uskon kautta Kristukseen ja kasteen kautta (Jh 3:3-5), on identtinen yleisen pappeuden kanssa, josta Jumalan sana puhuu (Ilm 1:6; 20:6; 1 Pt 2:9; Ef 4:12) ja joka rinnan hierarkkisen pappeuden kanssa kuuluu erottamattomasti ortodoksisen kirkkoon.

Kuten olemme nähneet, tämän pyhyiden vastaanottaminen eli siunauksellinen pyhittyminen toteutuu pyhässä kasteen mysteerissä, sen vahvistaminen ja lujittaminen öljyllävoitelun mysteerissä, kun taas sen vakinainen uudistaminen ja palauttaminen (eräänlainen uudestisyntyminen) Eukaristian mysteerissä.²⁰⁾ Monissa tapauksissa pyhittämisen vastaanottaminen voi tapahtua ja tapahtuu passiivisesti, kuten sanotaan, "ko-

20) Usein pyhittäminen ymmärretään Jumalan armon lahjana, mikä ilmeisesti on oikein, jos tällöin otetaan huomioon se, että armon ("hyvän lahjan") käsite on pyhittämisen käsitettä paljon laajempi.

ko kirkon uskon perusteella", esimerkiksi kasteen yhteydessä sekä lasten ja tajuttomuuden tilassa kuolevien ihmisten osallistuessa Eukaristiaan²¹⁾, joskin periaatteessa siunaussellinen pyhän kasteen ja pyhän Eukaristian vastaanottaminen edellyttää tietoista uskoa, tiedostettua halua sekä asiaan kuuluvaa ulkonaista ja sisäistä valmistautumista (1 Kor 11:27; Apt 2:38,46; 8:15-17, 26-39; 16:30-33).

Tarkasteltaessa pyhittymisen ongelmaa teleologisesta näkökulmasta on tunnustettava, että pyhittymisen ainoa päämäärä - kuten myös kirkon olemassaolonkin ainoa päämäärä, kirkon, jonka kautta pyhittyminen tapahtuu, - on pyhitettävien pelastuminen.²²⁾ Itse asiassa kaikkein korkeimmalla pyhittäväällä toimella, ihmisluonnon pyhittämisellä Jumalan Pojan ottaessa yllleen ihmisyyden ja yhdistäessä sen sitten Jumalaan taivaaseen astumisessa ja Isän oikealle puolelle istuutumisessa, oli ainoana tarkoituksena ihmissuvun pelastaminen. "Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä" (Jh 3:16).

Jumalan sanasta löydämme vain epäsuoria viittauksia kirkon perustamisen ja olemassaolon tarkoitukseen. Kuitenkin Jumalan kaitselmuksen pyhittävä huolehtiminen kirkosta (Ef 4:11-16),

21) Apostoli Paavalin mukaan jopa lapsen syntyminen kristilliseen perheeseen jo takaa hänen pyhyytensä (1 Kor 7:14).

22) Ks. tämän referaatin tekijän artikkelia "Armo kirkossa ja kirkon kautta", Mosk. Patr. Aik. k. 1979, N:o 7 s. 49, ja samoin Stimme der Orthodoxie 1979, N:o 3 s. 33.

17

Kristuksen rakkaus kirkkoa kohtaan (Ef 5:25-26) sekä hänen kirkkoon kohdistamansa johtaminen sen päänä (jae 24) ja sen Vapahtajana (jae 25) antavat oikeuden ajatella, että kirkko on välikappale pelastusta varten sekä ihmisten saamiseksi koko elämää koskevaan Jumalan ylistämiseen, ts. heidän saat- tamiseksi Jumalan armon autuaalliseen osallisuuteen, jonka loppupäätöksenä on jumalallistuminen (Jh 10:35; Ps :4; Mt 12:29; Mt 13:43; Rm 8:17,30; 1 Kor 6:20; 2 Tess 1:10-12). Ja niin Kristuksen kirkon kautta Jumala pyhittää ihmisiä, tekee heidät iankaikkisesta valtakunnastaan osallisiksi ja antaa heille pelastuksen eli iankaikkisen elämän.²³⁾

+ +
+
+

Puhuessamme pyhydestä Jumalalta tulevan pyhityksen tulokse- na, panimme merkille ympäristöstä erottautumisen ja paremmuu- den siihen verraten pyhyiden ominaisuuksina ja pyhyyteen erot- tamattomasti kuuluvina tunnusmerkkeinä. Mutta näillä molem- milla ominaisuuksilla on ennen kaikkea ulkonainen luonne, ja ne voidaan liittää sekulaarikohteisiin, joilla ei ole pyrki- mystä pyhyyteen. Ne eivät kerro niinkään kohteen pyhydestä sen olemusta ajatellen, kuin sen suhteesta ympärillä olevaan ympäristöön.

Epäilemättä pyhyydelle, tai mikäli puhutaan pyhittämisen

23) Ks. tämän referaatin tekijän samaa artikkelia.

kohteista, pyhittyneisyydelle on ominaista jokin sellainen, mikä on sille ontologisesti kuuluvaa, mikä on alkusyy, joka väistämättömästi erottaa pyhitetyn kohteen kaikesta pyhittämättömästä, "maailmallisesta", "maallisesta" (profanum) ja mikä on kummankin todetun ominaisuuden aiheuttaja. Ontologiaa on etsittävä pyhyiden syntymisestä, Jumalan pyhydestä, Jumalan, joka on luotujen kohteiden kaiken pyhittämisen lähde. Näiden kohteiden pyhyys on suhteessa Jumalan pyhyyteen aina toisarvoinen ja on aina Jumalan pyhydestä omaksuttu.

Nimenomaan sitä seikkaa, että minkä tahansa kohteiden pyhyys voidaan liittää sen lähteeseen, Jumalan pyhyyteen, on pidettävä aina ekstaasiin ja hurmioon asti kohonneiden tunteiden syynä, tunteiden, jotka syntyvät pyhän kanssa kosketuksiin tai sen vaikutuksen alaisiksi joutuviissa ihmisissä. Tässä onkin syy, ei enää pyhän psykologiseen, vaan jopa eksistentiaaliseen vaikutukseen, joka kohdistuu henkiseen ja aineelliseen luontoon, mm. hengelliseen kääntymiseen ja uudestisyntymiseen (Apt 9), parantumisiin ja muihin hengellisten voimien ilmenemismuotoihin, jotka pyhittäminen saa aikaan.

18

Niinpä tuollaisen johdannaispyhyiden ontologisen erikoisuuden saa aikaan mahdollisuus tehdä kohde Jumalan pyhydestä osalliseksi, eikä pyhittäminen olekaan mitään muuta kuin osalliseksi tulemisen prosessi, jonka tuloksena tietty kohde, ennen muuta ihminen (tai enkeli), tulee siunauksellisella tavalla osalliseksi Jumalan pyhydestä ja osallistuu Jumalan kunniaan. Ei ole vaikeata nähdä, että sellaisen mahdollisuuden pyhite-

tyksi tulemiseen ihminen sai jo luomisensa tapahtumassa. Luotuna Jumalan kuvaksi ja hänen kaltaisekseen hän sai jumalayhteyden armon, joka pyhitti häntä kohtaamatta mitään vastarintaa tai jarrutusta. Mutta synti, ts. ihmisen tahdon asettuminen Jumalan hyvää, autuuteen tähtäävää tahtoa vastaan, etäännytti ihmisen Jumalasta, rakensi esteen Jumalan ja ihmisen välille sekä teki tarpeelliseksi pelastuksen, jonka Jumalan Poika täytti tämän esteen hajottamiseksi (Ef 2: 11-19), turvatakseen uuden siunauksellisen pyhittämisen mahdollisuuden jokaiselle, joka saapuu uskoen maailman Vapah-tajaan.

Voidaan jopa väittää, että luomisprosessissa koko luomakunta sai pyhityksen: Pyhän Hengen luovasta vaikutuksesta se jo heräsi eloon (Gen 1:2) ja siitä tuli osallinen Jumalan pyhydestä.

Tässä me toden teolla lähestymme henkeä vailla olevan, ns. "kuolleen" materian pyhittämisen ongelmaa.

Itse asiassa lasten pyhittäminen kasteessa heidän ollessaan ikänsä puolesta vielä ymmärtämättömiä vaikuttaa ratkaisevalta tavalla heidän vastaiseen hengelliseen elämäänsä ja määrää ainiaaksi heidän pääsemistään Jumalan lapsiksi. Mutta missä on henkeä vailla olevien esineiden pyhittämisen todellinen merkitys, jolla pyhittämisellä on laaja levinneisyys katolisten kirkkojen käytännössä?

Tässä on tietenkin sijansa pyhittyneisyyden ulkonaisella mer-

killä - tietyn esineen erottautuminen kaikista muista sille ulkonaisten tunnusmerkkien mukaan analogisista, samankaltaisista tai identtisisistä esineistä - painon, mittojen, muodon ja muiden tunnusmerkkien mukaan. Perustan juuri tälle erottuneisuudelle luo kuitenkin pyhitetyn kohteen mystinen osallisuus pyhittämisen siunauksellisen lähteen, viime kädessä Jumalan kanssa, joka vaikuttaa Pyhän Hengen voimalla luotuihin kohteisiin jakamalla niille siunauksen sisältäviä ominaisuuksia.

Tuomme esille muutamia esimerkkejä Raamatusta sellaisesta pyhittämisestä. Pyhitetty paikka ei ollut vain palava ja poroksi palamaton pensas, vaan myös sen lähellä oleva maasto: "Riisu kengät jalastasi", sanottiin Moosekselle, "sillä paikka, jossa seisot, on pyhä maa" (Ex 3:5).

- 19 Pyhitetty paikka oli myös Siinain vuori, jolle pääsy oli sallittu vain Jumalan valitulle Moosekselle, kun taas koko Israelin kansan, huolimatta saamastaan pyhityksestä, ei ollut lupa ylittää Mooseksen Jumalan käskyn mukaan vetämää rajalinjaa (Ex 19:10-15). Kummassakin tapauksessa välittömänä pyhittämisen lähteenä oli Jumala itse. Mutta ilmestysmajan, polttouhrialttarin, Aaronin ja hänen poikiensa vaatteet - tämän kaiken Mooses pyhitti voitelemalla, samoin kuin itse Aaronkin ja hänen poikansa saivat pappeuden voitelun välityksellä (Ex 40:8-15).

Uuden testamentin hengellisyys, sen aiheuttama pelastavan vaikutuksen ja merkityksen nyt menettävien, Mooseksen lain järjes-

tystä ja elämää koskevien määräysten kumoaminen, ei lakkauttanut ihmisten eikä aineellisten kohteiden pyhittämismenettelyn lainmukaisuutta. Yllä on riittävästi puhuttu valitun Israelin kansan pyhittämisestä ja vielä enemmän uustestamentillisen Israelin, Kristuksen kirkon ja sen jäsenten pyhittämisestä. Myös yksittäisten henkeä vailla olevien esineiden pyhittäminen on kuitenkin sellainen tosiasia, joka saa tukea Uudesta testamentista. Kaikkein arvovaltaisimpana tässä suhteessa on pidettävä itsensä Kristuksen lausumaa, joka viittaa pyhityksen johdonmukaisuuteen tämän saadessa alkunsa Jumalasta ja siirtyessä temppeliin, sen koristeena olevaan kultaan, alttariin sekä sille tuotuun uhriin (Mt 23:16-22). Apostolien teoista saamme tietää ihmeitätekevistä ominaisuuksista, jotka liittyvät apostoli Paavalin käyttämiin liinoihin ja esivaatteisiin (Apt 19:12). Samanlaista armoa välittävää vaikutusta näytti olleen apostoli Pietarin varjolla (Apt 5:15).

Tietäen, että Jumalan armo "siunaa ja pyhittää kaiken"²⁴⁾, ortodoksinen kirkko suorittaa kirkkojen, asuntojen, kirkonkellon, kirkollisen kaluston, ikonien, vaatteiden ja vieläpä ajallisen elämän tarpeisiin tarkoitettujen esineiden pyhittämistä.²⁵⁾ Erityinen asema pyhittämistoimitusten joukossa on veden pyhittämisellä, jota toimitetaan usein, joissakin tapauksissa (Herran kasteen juhlapäivänä) vieläpä erityisen juhlallisesti. Kuten tunnettua, veden pyhittäminen tapahtuu

24) Ehtoopalveluksen rukous leipiä, vehnästä, viiniä ja öljyä siunattaessa.

25) Ks. Käsikirjaa.

upottamalla veteen risti, jonka pyhittävä vaikutus perustuu kristittyjen tietoisuudessa olevaan ajatukseen ristin merkin ja maailman Vapahtajan ristille naulitsemisen tosiasian väliseen erottamattomuuteen. Voidaan otaksua, että Jumala antaa elämää luovan, pyhittävän armon ristin merkin välityksellä nimenomaan ylläpitääkseen ja vahvistaakseen pelastuksemme tähden annetun Golgatan uhrin alinomaista muistamista. Pyhällä (täsmällisemmin - pyhitetyllä) vedellä vuorostaan pyhittää mitä tahansa muita esineitä. Nimenomaan veden käyttö pyhittämisen välittäjän ominaisuudessa ei selity ilmeisesti yksinomaan sillä, että vettä on helppo käyttää upottamiseen, pirskoittamiseen ja kulutukseen, vaan myös ja ennen kaikkea sillä, että vettä on itsensä Kristuksen neuvon mukaan käytetty kasteessa (Jh 3:5; Mt 28:19; Mk 16:16).

Sen ilmiön säilyminen Uudessa testamentissa, että pyhitetään aineellisia kohteita, ei merkitse kuitenkaan sitä, että vanhatestamentilliset pyhityskorostukset olisivat jääneet ennalleen ja olisivat vieläkin koskemattomia. Pyhittämisen järjestykseen kuuluva ulkonainen puoli on merkittävältä osalta siirretty taka-alalle, etualalle on sen sijaan pantu ihminen, hänen hengellisyytensä, hänen suhteensa Jumalaan ja ihmisiin.

Kulmakiveksi asetetaan rakkaus (Mt 22:36-40; Jh 13:34), olo-tila, joka parhaiten ilmaisee ihmisen ontologisen jumalan-kaltaisuuden (1 Jh 4:16,19): nimenomaan rakkaus on pyhittämisen ja pyhyiden lähde ja olemus, sillä "Jumala on rakkaus" (1 Jh 4:8,16), ja kaikki, mikä tehdään rakkaudessa, pyhittää ihmisen.

Moni ulkonainen seikka, joka Vanhan testamentin ihmisen pyhittämiseksi oli välttämätön, jäi lopulta pois tai sai täysin uuden merkityksen. Pois jäi fyysinen ympärileikkaus (Gal 5:16), pois jäivät uhraamiset (Hbr 10:18), pois jäi Jerusalemin temppelin sakraalinen merkitys (Jh 4:21-24). Temppelin käsite laajenee ja hengellistyy: "Korkein ei asu käsillä tehyissä huoneissa" (Apt 7:48; 17:24), julistaa apostoli Paavali Ateenassa. Temppelinä, ts. Jumalan erityisen olemisen paikkana, voi olla jokainen kristitty (1 Kor 3:16; 6:19), jopa koko kirkkoa nimitetään temppeliksi (Ef 2:21; 2 Tess 2:4). Hyvin kuvaavaa on, että tulevan aikakauden "pyhässä kaupungissa Jerusalemissa" ei temppeliä lainkaan tule olemaan, "sillä Herra Jumala, Kaikkivaltias, on sen temppeli" (Ilm 21:22). Siten eskatologisessa perspektiivissä temppelin käsitteen avartuminen katoaa Jumalan äärettömyyteen.

21

Sitä, mitä vanhatestamentillista on jäänyt vielä jäljelle, on varjeltava vain sikäli kuin se ei ole ristiriidassa ihmisen hengellisten ja vieläpä fyysisten tarpeiden kanssa. Niinpä sapattilepoa tulee noudattaa vain siinä määrin, kuin se ei ole esteenä ihmisen tarpeiden tyydyttämiselle (Mk 3:4; Lk 6:9). Siten lepoa rikkovia tehtäviä voidaan toimittaa, jos nälkä pakottaa siihen (Mk 2:23-28). Julistetaan periaatetta "Sapatti on asetettu ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten" (Mk 2:27).

Pyhityksen vastakohtana on, kuten tunnettua, saastaisuus, sakraalisuuden häiäminen. Sitä vastaavat käsitykset ovat samoin joutuneet Uudessa testamentissa perusteellisten muutos-

ten alaisiksi. Ulkonainen saastaisuus, ulkonainen epäpuhtaus menettää täysin tai merkittäväällä tavalla synnillisen merkittävyyden. Moraalitasolla on epäoleellista, nautitaanko ruoka pestyin vai pesemättömin käsin (Mk 7:1-8), ei edes aikaisemmalla rituaaliluoteisella astiain pesemisellä ole enää merkitystä (Mk 7:4; Lk 11:38-41). Saastaisuuden painopiste on siirtynyt sydämeen, ts. ihmisen hengelliseen tilaan. Sillä ei suuhun tuleva ruoka eikä juoma saastuta, vaan se, mikä lähtee sydäimestä, mm. myös suun kautta, viha kaikissa sen erilaisissa hahmoissaan ja ilmenemismuodoissaan (Mt 15:10-20; Mk 7:18-23).

Tuollaisen radikaalin uudelleen suuntautumisen perusta kätkeytyy siihen totuuteen, että "Jumala on Henki" ja "jotka häntä rukoilevat, niiden tulee rukoilla hengessä ja totuudessa" (Jh 4:24).

Jokaisella pyhittämisellä on lähteensä Jumalassa, ja sen lopullisena kohteena on ihminen. Kun Jumala "etsii itselleen rukoilijoita hengessä ja totuudessa" (jaa 23), tällöin heidän päällensä alas lähetetty pyhittäminen voi hänen tahtonsa mukaan toteutua näkyvän, materiaalisen välikappaleen kautta, mutta voi olla välitöntäkin, jolloin se tapahtuu profeetan sanojen mukaan: "Minä olen vuodattava Henkeni kaiken lihan päälle ... ja on tapahtuva, että jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä, pelastuu" (Joel 2:28,32; Apt 2:17,21).

Sellaisen välittömän pyhittävän armon toiminnan kohteeksi tuli ryöväri ristillä: häntä ei pyhitetty vesikasteella,

22

hän sai papin todistaman syntien anteeksiannon ripin mysteerissä, eikä hän kertaakaan ollut osallistunut Eukaristiaan. Tämän kaiken korvasivat Vapahtajan pyhittävät sanat: "Tänä päivänä pitää sinun oleman minun kanssani paratiisissa" (Lk 23:43). Häntä tarkoittavat täydellisesti Kristuksen opetuslapsilleen osoittamat sanat: "Te olette jo puhtaat sen sanan tähden, jonka minä olen teille puhunut" (Jh 15:3). Hänelle annetussa lupauksessa oli kaikki: oli hengellinen syntyminen, oli hänen syntiensä täydellinen hävittäminen, oli osallisuus eukaristiseen uhriin, joka toimitettiin välittömästi sillä hetkellä, ei temppelin pyhällä pöydällä, vaan Golgatan ristillä, jolla hänen vierellään oli ripustettuna Jumalan Poika.

On huomattava, että niinkuin "sapatti on ihmistä varten, eikä ihminen sapattia varten", samoin materiaalistien kohteiden kaikki pyhittäminen tarkoittaa viime kädessä ihmisen pyhittämistä, jota varten ne ovat vain välikappaleita, samalla tavalla kuin tahdas toimi välikappaleena sokean saadessa näkönsä takaisin (Jh 9:6-7; Mk 8:22-23).

Ansaitsee tulla mainituksi, että epikleesiin liittyy Venäjän ortodoksisessa kirkossa erityinen kolminkertainen Pyhän Hengen kutsu, joka on lainattu päivittäisten jumalanpalvelusten piiristä: "Herra, joka Pyhän Henkesi ..." Pyhän Hengen armoa kutsutaan tällöin ei pyhien lahjojen päälle, mikä olisi täysin luonnollista mysteerin muuttumistapahtuman yhteydessä, vaan mysteerin toimittajien päälle (ts. koko rukoilevan seurakunnan päälle, ensisijaisesti papiston päälle).

Rukouksen toistamisen väliaikoina lausutaan katumuspsalmin 51 jakeet 12 ja 13, joissa rukoilija jälleen pyytää sydämensä puhdistamista Pyhän Hengen vaikutuksella.

Mutta myös erityisesti epikleesissä, joka muodostaa yhden kokonaisuuden anaforan kanssa, ensimmäisenä on pyyntö Pyhän Hengen lähettämisestä alas "meidän päällemme", ts. mysteerin toimittajien päälle, ja vasta sitten seuraavat sanat "ja näiden esillä olevien lahjain päälle?" 26)

26) Ks. Käsikirja; P. Johannes Krysostomoksen liturgia.

Jo kristillisen ajanlaskun 2.-3. vuosisadalla kirkolliseen elämään, muunmuassa jumalanpalvelukseen, liittyi kunnioituksen elementtejä joitakin ajasta iäisyyteen siirtyneitä kirkon jäseniä kohtaan; jäsenien, jotka olivat saavuttaneet kuuluisuutta kristillisen elämänsä esimerkillä tai kuolemallaan. Viimeksi mainittu osoittautui vallitsevaksi useimmissa tapauksissa tuona aikana, sillä ensimmäisen kerran tällainen kunnioitus (alkaen spontaanisesti kansankeskuudessa) annettiin marttyyreille, jotka olivat kärsineet vainojen aikana. Tästä todistavat tunnetut katakombien hautakirjoitukset.

Niinpä toiselta vuosisadalta peräisin olevasta lähteestä luemme: "Kristusta me kunnioitamme, sillä Hän on Jumalan poika. Marttyyrejä me asiain kuuluvalla tavalla rakastamme Herran opetuslapsina ja seuraajina, heidän vertaansa vailla olevan pyrkimyksensä tähden Mestarin ja opettajansa luo."

Mainintoja marttyyrien muiston ja pyhäinjäännösten kunnioittamisesta tapaamme 4. vuosisadan kirjoittajilla - Johannes Kultasuulla (Krysostomoksella), Eusebiuksella, Basileus Suurella ym.

Vasta myöhemmin pyhiksi alettiin julistaa jo eläessään, erityistä kunnioitusta ja arvonantoa nauttivia pyhittäjiä, ja munkkilaisuuden syntymisen myötä myöskin erakkoja ja luostareiden ikumeeneja.

Aloite kunnioittamiseen lähti alhaalta, vasta aivan hiljan pakanuudesta luopuneiden, suurimmaksi osaksi vielä kastamattomien (kaste otettiin tuolloin useimmiten aikuisena, joskus jopa vanhuuden kynnyksellä) ja vielä psykologisesti kristillisen elämäntavan elävien esikuvien tarpeessa olleiden kristittyjen laajoista joukoista. Mitä enemmän lukumäärältään kasvaneen ja myrskyisästi kasvuaan jatkaneen kirkon enemmistön elämä saastui, siihen tuoduista pakanallisista tavoista

ja paheista, sitä suurempaa kunnioitusta ja arvontoa nauttivat yksittäiset ihmiset, jotka lähtivät maailmasta säilyttääkseen ja vahvistaakseen oman hengellisen yhteytensä jumalaan (autiomaassa - asujat), tai kansan keskuuteen kristillisten ihanteiden levittämisestä ja vahvistamisesta huolta kantaneet pyhittäjät. Heidän auktoriteettinsa, joka oli syntynyt jo heidän elinaikanaan, kasvoi mittaamattomasti heidän kuolemansa jälkeen. Ulkonaisesti pyhien kunnioitus ilmeni heidän kuolinpäiviensä juhlinnassa, hautakammioiden koristamisena ja pyhittämisenä, unohtamatta myöskään niiden päälle rakennettuja kirkkoja ja tsasoumia, joille omistettiin niille yhdenmukaiset nimitykset.

Hyvin varhaisessa vaiheessa syntyi kirkolliseen käytäntöön lujasti vakiintunut tapa sijoittaa alttaripöydän alle pyhäinjäännöksiä (tai niiden osia) tapa, joka ajan myötä on yleistynyt.

Pyhimyselämänkerroista tuli vähitellen hurskaitten kristittyjen mielilukemistoa.

Lopuksi, varmuus pyhien olemisesta autuuden tilassa, tällä hetkellä ennakoiva, ja viimeisen tuomion jälkeen - jatkuvan, ja molemminpuolisen rukousyhteyden mahdollisuudesta heidän kanssaan, on löytänyt itselleen ilmaisunsa kaonisoimisen käytännössä, joka vakiintui lännessä kymmenennellä vuosisadalla, mutta jolla idässä tähän päivään mennessä ei ole selvää muotoa (?) eikä edes kanoonisia normeja.

Kanonisoimisen argumentteina olivat ihmeet, jotka todistivat ylistetyn henkilön siunauksen voimasta (pääasiassa sairauden parantamiset), hänen pyhäinjäännöstensä mätänemättömyys, hänen ilmestymisensä näyissä. Kaikkia näitä pyhyyden ilmauksia, etenkin pyhäinjäännösten mätänemättömyyttä ei pidetty ehdottoman välttämättöminä ja tarpeellisina; ratkaisevaa oli aina

yleiskirkollinen, voi sanoa - kirkollis-yhteisöllinen vakaus ylistetyn moraalisesta ryhdistä ja huomattavasta hurskaudesta, hänen elämän kilvoituksestaan. Tällainen varmuus, joka on omiaan uskovien laajoille joukoille, on löytänyt ilmaisunsa evankeliumin sokeana syntyneen huulilla: "Tiedämme, ettei Jumala kuule syntisiä; vaan, joka on Jumalaa pelkääväinen ja tekee hänen tahtonsa, sitä hän kuulee." (Joh. 9:31.)

Erityisinä ja kaikkein selvimpänä pyhien kunnioittamisen muotona on pidettävä heidän avuksi huutamistaan rukouksissa, minkä asteittaista kehitystä voidaan seurata aina 2.-3. vuosisadoilta lähtien.

On tunnettua, että lupa kääntyä rukouksessa pyhien puoleen, aiheutti monissa kristityissä vakavia epäilyjä ja jopa vastaväitteitä, ja ikooni kiistan ja reformaation aikakaudella myös teologisia hylkäämisyrityksiä.

Kuitenkaan kirkkoa eivät ohjanneet vain kansalliset tendenssit, vaan myös Uusi testamentillinen eskatologia, jonka pohjalta kirkko hyväksyi ja omaksui pyhien kunnioittamisen ei suinkaan spontaanisesti, vaan teologisin perustein.

Vaikka näistä perusteluista, sikäli kun tiedämme, ei tähän mennessä olekaan tehty systemaattista esitystä, yritämme kuitenkin lyhyesti palauttaa mieliin sen peruseriaatteet.

Kirkko kanonisoi ne poisnukkuneet jäsenensä, joiden pelastumisesta se on varma. Tästä johtuen se ei enää rukoile heidän sielujensa "autuutta" (ihmisen pelastus), päin vastoin rukouksessa kirkko vetoaa heihin itseensä, pyytäen heidän rukousvaikutustaan. Tälle on perustelunsa.

Ensimmäinen niistä on maanpäällisen kirkon jäsenten mahdollisuus ja toivottavuus, jossakin määrin jopa välttämättömyyskin rukoilla toistensa puolesta, mihin meitä kehoittaa keskinäinen rakkaus ja Jumalan sana: "Rukoilkaa toistenne puolesta", kehottaa apostoli Jaakob (Jaak. 5, 16). Apostoli Paavali pyysi rukoilemaan puolestansa (Kol 4,3, Tes. 5,25), ja todistaa itse omasta rukouksestansa kirjeittensä vastaanottajien puolesta (2 Kor. 9, 14; 12, 9; Kol. 1, 3, 9; 2 Tess. 1, 11). Kristus itse rukoili opetuslastensa puolesta (Lk. 12,32; Joh. 17, 9, 15, 20). Kristittyjen esirukous (*Die Fürbitte*) on juurtunut lujasti kaikkiin kirkkoihin, myös protestanttisiin ja muodostaa jokaisen jumalanpalveluksen, yleisen tai yksityisen, erottamattoman osan.

Toisena perusteena sille, että me tarvitsemme vainajien rukousta puolestamme ja luottamusta näiden rukousten vaikutukseen, on varmuus siitä, että he elävät realisesti tuon puoleisessa maailmassa. "Jumala ei ole kuolleiden Jumala, vaan elävien" (Mt. 22, 32), sanoi Kristus, ja vertauksessa rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta hän raotti verhoa, joka oli peittänyt meiltä persoonalliset eskatologiset realiteetit. Mooseksen ja Eliaan oleminen Kaaborilla kirkastumisen hetkellä voi olla kiistaton todiste ihmisten haudan takaisen olemassaolon reaalisuudesta, etenkin jumalan valittujen, joita molemmat profeetat olivat. Tämän johdosta ortodoksinen kirkko (samoin kuin roomalais-katolinenkin) torjuu päättäväisesti modernin teologian eräiden virtausten yritykset kieltää vainajien sielujen tietoinen olemassaolo, heidän kuolemansa ja yleisen ylösnousemuksen välisenä aikana.

Etenkin ortodoksisuus, päinvastoin kuin katolisuus antamatta mitenkään virikkeitä kehittyneelle kiirastuliopille, opettaa haudantakaisen olon todellisuutta, kutsuu jäseniään rukoilemaan vainajien puolesta ja luottaa näistä niiden rukouksiin, joiden pelastumisesta kirkko on varma, ja joiden kunnioittamisen se lekitimoi (kanonisoimisen) aktilla. Näin kirkko uskoo "pyhien yhteyden", josta jo apostoli Kum puhuu, eikä vain usko, vaan myös käytännössä harjoittaa sitä.

Pyhyys, jonka kirkko kanonisoimisellaan pyhille tunnustaa, ei ole ristiriidassa eikä voi olla vastakohta yleiselle pyhyydelle, joka lahjoitetaan kasteessa ja rauhan voitelussa. Kanonisoitujen pyhien (ja myös kaikkien pelastuneiden edesmenneitten kristittyjen, joista määrällisesti vain pieni osa on kanonisoitu) onnistui Jumalan puolustavan ja pyhittävän siunauksen vaikutuksesta säilyttää ja reaalisoida maallisen elämänsä loppuun asti kaikille kirkon jäsenille ominainen pyhyys, "jota ilman ei kukaan ole näkevä herraa" (Hebr. 12, 14), ja Jumala näki hyväksi tehdä heidät kuuluisiksi ei vain riemuitsevassa kirkossa, vaan myös vaeltavassa, maanpäällisessä kirkossa, sitä silmällä pitäen, että heidän elämänsä olisi hyvänä esimerkkinä, rohkaisuna, esikuvana seuraaville sukupolville. Näkymättömän ja näkyvän kirkon jäsenten yhteinen rukous muodostaa Jumala - yhteyden täyteen, kirkon ykseyden, joka on sen pyhyyden ja katolisen ykseyden ideaalinen täyttymys.

Pitäen mielessä jo Vanha testamentillisena Jumalan ylistyksenä ilmaistun faktan, että "ihmeellinen on Jumala pyhissäänsä". (Ps. ?) Kirkko toteuttaa pyhien kunnioittamisella katolisuuttaan, kannustaen sillä jäsentensä jumalallistumista (Hebr. 12, 10), vakuuttaa heitä Jumalan läheisyydestä, siitä että kaikkien on mahdollista saada Hänen pyhittävä siunauksensa ja samassa mittaamattoman suuressa määrässä, kuin se on tullut ylistettyjen pyhien osaksi.

Pyhien yhteys Herran Jeesuksen Kristuksen kautta Jumalaan, toisiinsa ja kirkon jäseniin, jotka vielä vaeltavat maan päällä, ja jotka vasta ovat perimässä tulevaista kaupunkiaan (Hebr. 12, 14), on sen ykseyden realisaatio, johon Jeesus Kristus kehoitti opetuslapsiaan (Joh. 17, 21), jonka täyteen saavuttamista estävät ainoastaan murit, jotka erottavat eri tunnustuksiin lukeutuvia kristittyjä toisistaan, ja joiden hävittäminen on kristillisen maailman yhteinen, todella yleiskirkollinen tehtävä.

TEESIT

PROFESSORI, TOHTORI K.E. SKURATIN esitelmään aiheesta:
PYHÄT EVANKELIUMIN SAARNAAJAT LUOTEIS-VENÄJÄLLÄ JA ITÄISESSÄ
SUOMESSA

1. Kristinuskon Venäjälle vakiinnuttamisen tuhatvuotis aattona avataan pieni nurkkaus, jossa on Venäjän ortodoksisen kirkon laaja kroniikka; tämä nurkkaus on pyhitetty Luoteis-Venäjän ja itäisen Suomen pyhille evankeliumin saarnaajille.
2. Jumalan sanan pyhiä julistajia pohjoisessa olivat pyhät: Valamolaiset Sergei ja Herman (n. 1353), Arseni Konevitsalainen (+1447), Aleksanteri Syväriläinen (1533), Athanasius Söntämäläinen (n. + 1580) ja Trifon Petsamolainen. Heidän elämäkertansa - missionääriset urotyöt, ovat todiste Jumalan siunauksen vaikutuksista heidän uhrautuvissa töissään.
3. Kristuksesta, uudesta Aadamista, tuli uuden luomisen alku. Kirkoon - Kristuksen ruumiin jäseniksi (Kol. 1, 24) uskovat tulevat kasteessa. Kaikki Kristuksen kirkon jäsenet saavat samat siunauksen lahjat, Pyhän Hengen siemenet, mutta sitä varten, että siemenet voisivat kasvaa ja kantaa hedelmää tarvitaan kilvoitusta, luja seisomista "vanhurskauden sota-aseet oikeassa kädessä ja vasemmassa (2 Kor. 6,7), ihmisen koko olemuksen sisäistä muuttumista Kristuksen kuvan mukaisesti (1 Kor 11, 1). Tämän ristin ottivat vapaaehtoisesti päälleen pyhät evankeliumin saarnaajat. He opettivat sananjulistuksellaan ja elämällään.
4. Kaikki meidän julistajamme olivat ankaria paastoojia. Paasto toi heille voiton intohimoista ja antoi heille rauhan. Paaston ankaruuden kanssa sopusoinnussa oli myöskin heidän elämänsä.
5. Venäläiset hurskaat kilvoittelijat pitivät työnteosta ja työskentelivät paljon, vaikka heidän aineelliset tarpeensa olivat hyvin vähäiset. Hengeltään vahvoina he voittivat pohjolan olojen suuret vaikeudet. He olivat mitä pyytettöimpiä ihmisiä.
6. Kaikkein täydellisimmän pyhiemme hengellinen elämä ilmeni rukouksessa. Heille Jumala oli itse elämä. He rakastivat häntä koko sielustaan ja tämä rakkaus piti heitä lakkaamattomassa rukouksessa.

7. Pysyvänä sydämen tunteena hurskailla vanhurskailla oli nöyryys sekä tietoisuus sen välttämättömyydestä ja pelastavasta vaikutuksesta. "Missä ei ole nöyryyden viisautta - sanoi valamolainen igumeeni, luostarivanhus Nazarij - siellä kaikki meidän tekomme osoittautuvat kelvottomiksi Jumalan edessä... Jumala asuu nöyryyssä."
8. Venäläiset pyhät julistajat kantoivat huolta lähimmäisistä, palvelivat heitä pyyteettömästi ja johdattivat heitä pelastuksen tietä. He saarnasivat väsymättömästi Jumalan sanaa, kitkivät pois paheita, auttoivat sorrettuja ja solvattuja sekä pyrkivät vaikuttamaan hengellisesti sortajiin ja solvaajiin.
9. Itse pyhät kilvoittelijat rakastivat palavasti isänmaataan ja juuruttivat venäläisen ihmisen lihaan ja vereen isänmaallisuuden hengen.
10. Pyhät pohjolan julistajat toivat omalla työpanoksellaan sekä itään että länteen yleisiä henkisiä arvoja. Näihin yleisiin arvoihin kuului hyvä perusta naapuruudelle ja veljesrakkaudelle.

Konstantin E. Skurat
(angle)

Prof. Konstantin B. Skurat,
Dr. in Church History,
Moscow Theological Academy,
Russian Orthodox Church

THE HOLY PREACHERS OF THE GOSPEL IN NORTH-WEST RUSSIA AND
EASTERN FINLAND(*)

The today's generation of Russian Orthodox faithful live in a happy time, since they are witnesses and participants of the celebration of the millennial anniversary of Christianity in Russia. In 988 St. Prince Vladimir whom the pious people called "the redeemer" and who married the Byzantine Princess Anne, received the baptism and then baptized the whole population of Kiev. The importance of this event, introducing Russia into the common family of christian nations, was as great and crucial for Russia as for the whole world the declaration of Christendom a legitimate religion by the St. Roman emperor Constantine the Great in the IV-th century.

During the last millennium the Russian Orthodox Church has covered a great historical way with many glorious pages in the chronicle of great and bright events. In this report we analyse only a small part of this chronicle devoted to the holy preachers of the Gospel in north-west Russia and eastern Finland.

The memory of the workers who gave the light of Christ's faith to our northern territories with the help of the Divine Grace, is dear and sacred to the Russian Orthodox faithful. In the history of the russian holiness and in its religious phenomenology the analysis of the deeds of these workers of Christ is very important, since in them the russian orthodox people not only venerate their heavenly patrons, but also see a Revelation for their spiritual way. These ascetics include first of all the saint monks spiritually linked with the Transfiguration monastery in Valaam: St. Sergius and St. German of Valaam (+ca 1353), St. Arsenius of Konev (+1447), St. Alexander of Svir (+1533) and St. Athanasius of Sāndeña (+ca. 1580) (1).

000

According to the local tradition preserved by the Orthodox Church in Finland, the Valaam monastery, named by the today's Primate of the Orthodox Church of Finland Archbishop Paul "the cradle of Orthodoxy in Karelia", was founded in 960(2).

Stt. Sergius and German, who came to an island of the Ladoga lake in the beginning of the XIV-th century, were the organizers of the monastic life on the Valaam hills. In the Novgorod scroll of the late XVI-th century it is said: "In 6837 (=1329) the starets Sergius came to Valaam"(3). The ascetics worked zealously communicating the christian faith to the local population. They were to protect Orthodoxy from the activity of swedish catholics who tried to implant "latinism" among Karelians with sword and fire under the leadership of their king Magnus. The violence of the catholics provoked a backward reaction: the population began to follow again paganism and to ask the old gods for help.

(*) The summary of this report is enclosed.

With a meek word and their example of christian love Stt. Sergius and German have revitalized the Orthodoxy.

During the following centuries the Valaam monastery situated near the border between the Swedish and Novgorod territories, was destroyed many times. But the Grace of God has not left it, helping its restoration and the vocation of new saints who spread out and confirmed faith and piety with an apostolic zeal. In order to organize here the monastic life Metropolitan Gabriel of St. Petersburg (XVIII-th century) transferred from the Sarov hermitage to Valaam an experienced starets Nazarius and made him abbot (1782-1801). The Valaam monks led by this bearer of the Sarov monastic tradition, were very successful in any kind of asceticism in Sarov and in Valaam: in the cenobitic life, as hermits and anachorets (4). Even the monks of the Holy Mount Athos, who heard about the orthodox asceticism of Valaam, came here to learn, as well as St. Sabbatius (later of Solovki), monk of the monastery of St. Cyril on the lake Beloye, who came here when he learned "that the monks of the Valaam monastery conduct an ascetic life, day and night doing things pleasant to God, and receiving food from the work of their hands" (5).

The monks of the Valaam monastery spoke in the following way about the spirit of the monastic brotherhood: "In the old times the leaders of the Valaam monastery Sergius and German established a community in Valaam, and they gave to each linen clothes and foot-wear" (6). The cenobitic statutes required a common prayer, common works, common meal, the same clothes for everybody, etc. The new-comer to the monastery was handed-over to a starets who led his spiritual life (a life with counselling). Prayers and a constant reading of the Psalter with a commemoration of those living and dead were an absolute duty of all the monks. Those able to work physically were also to deal with different handicrafts providing the necessary food. Besides this from 1859 meteorological and hydrological analyses took place everyday in Valaam. "All these scientific analyses and studies took place constantly and free of charge through the sacrificial works of the brotherhood of the monastery and continued till December 20, 1939, i.e. till the evacuation of the whole brotherhood of the Valaam monastery" (7).

The Valaam monastery, organized in this way, was, in the person of its monks, a strong spiritual centre with an important influence for the whole north-west Russia.

In the XIV-th century St. Arsenius of Komew worked a certain time in the Valaam monastery. He became monk in one of the monasteries of Novgorod. From here he went to Athos, where the monks of Athos loved him very much because he made for them tinware free of charge. The abbot from Athos John Zidom saw in Arsenius a good monastic inclination and before his departure gave him the icon of our Lady, cenobitic statutes and commanded to found a monastery in the North. After coming back St. Arsenius settled in Valaam where he accepted the brotherly monastic spirit of the North. Striving for continuing the deeds and carrying out the commandment of the abbot from Athos, St. Arsenius took the icon from Athos and went in a boat through the lake of Ladoga since he was sure that the Lord Himself would show him the proper place for the monastery. And indeed the wind brought his boat

to the island of Konewets. St. Arsenius received this as an indication from above, came out to the shore and put a cross - the sign of the beginning of the preaching. According to a Novgorod document (a scroll of the XVI-th century) and an inscription on the icon of Athos (of Konew), this took place in 1393(8). The population of the island venerated a stone and sacrificed horses to it (the name of the island comes from Russian "kon", which means "horse"). It was not easy for the pagans to accept the light of the faith of Christ. But with the help of God, after many years of prayers, patience and works the saint through his words and his example "transformed the island of ministry to the lie into a dwelling of holiness and truth"(9). A church of the Nativity of our Lady was built on the island and a cenobitic monastery was organized here.

A century later, in the 2d part of the XV-th century St. Alexander of Swir came to Valaam when he was young. Here he began his monastic life and spent 13 years as a very strict ascetic. In the day he brought water, wood from the forest, worked in the bakery, served everybody zealously and in the night he prayed vigilantly. Once when he prayed he heard a voice, calling him to come out of this place and to go to another place "prepared" for him(10). St. Alexander went to the river Swir, connecting the Ladoga and Onega lakes, where he settled in a forest. In very poor conditions of hermitage he spent seven years, and people heard about him and began to gather around him. Later when he became abbot of the monastery of the Holy Trinity, founded by him, St. Alexander continued to follow the strict ascetism: he went for praying the first, he worked, ate little, slept sitting or on a board, and seemed to be the last in the monastery. In his spiritual testament the saint wrote: "I order to my brotherhood to live in love of Christ and not to keep in the monastery any intoxicating drinks, not to be hostile to each other and not to possess anything..."(11). The high spiritual life of the saint attracted many people and contributed to the spreading out and affirmation of christian piety.

St. Athanasius of Sāndeba was a zealous disciple and a good helper of St. Alexander when he was in the Valaam monastery and later, on the shores of the river Swir. After the death of the saint and with his blessing St. Athanasius went to the Karelian forests and built a house on the hill between the two lakes of Sāndeba and Roschino (in 25 km from the centre of the district Olonets and in 168 km from the regional centre Petrozavodsk), thus founding the Assumption monastery of Sāndeba(12). The last years of his life St. Athanasius spent in a complete solitude in one of the islands of the Sāndeba lake; later this island was called "holy"(13). St. Athanasius died in his hermitage and was buried on one of the capes of the Roschino lake, where later (in 1720; K.S.) a church of St. Cyril and Athanasius of Alexandria was founded(14).

Unfortunately the Swedish and Lithuanian invasions of the XVII-th century destroyed the written testimonies of the works of the saint. There are only some notes. Thus in the historical description of the Assumption monastery in Sāndeba the attention is paid to two great christian virtues of St. Athanasius: the humility and the obedience. It is said that these virtues brought St. Athanasius closer to St. Alexander and made him the beloved disciple of the saint of Swir and a witness of the graceful

apparition of our Lady to his teacher(15). In this case those virtues have involved the whole essence of the saint and, therefore, are fulfilled in perfection. One should note there also, that the saint who was the instructor of the whole brotherhood, "for his own learning had frequent spiritual talks with St. Hadrian of Andrusova (or Ondrusova), a schema-monk from Valaam"(16). The conclusion is quite clear: the saint lived and taught to live others as it was in Valaam, where he began his monastic life. It is interesting in the description of the SSm-daba hermitage that the saint put crosses from the shores of the Ladoga Lake and up to his places of residence(17). Usually crosses were put in the places where missionaries brought the seeds of the word of God. One should note also the following important moment: a church of the Stt. Cyril and Athanasius was built over the grave of the saint. In Russia, - and I think, in other places also, - churches built over the graves, were devoted not to some saints, occasionally found, but to those saints whose spiritual features were especially close to those of the dead. In this the unity of the church organism as well as the historical succession of its spirituality were manifested..?

St. Tryphon of Pechenga (+1583) preached the word of God in the far North, on the shores of the Cold sea (now the Barents sea) among the lopars (samis)(18). He was born in the Novgorod land. In his youth his features were piety, prayer, striving to consecrate all his life to the ministry to God, - and the Providence of God called him to the Pechenga river. The inhabitants of this region venerated the mountains, rocks, animals. First of all the saint established with them trade links and then spoke to them about the God glorified in Trinity. The sincere and humble word of the saint touched the hearts of the pagans, and many of them believed in God. But the pagan priests (the kebams) were on the way of the preaching of the Gospel. "But they could not withstand the wisdom and the Spirit with which" the saint spoke (Act. 6, 10), and therefore they blamed him, beat him and even threatened to kill him. St. Tryphon, "full of grace and power" (Act. 6, 8) did not fear the difficulties and continued to visit the houses of the lopars spread out in low, swampy places divided by rocks and mountains. He tried as far as it was possible, to facilitate the life of the lopars: several times he visited Novgorod to ask for help for them, because they suffered from frequent crop failures, asked the Moscow authorities for protection. He spread out among them the achievements of the culture: he organized fishing, hunting, introduced collecting of oysters, built big boats to travel through the sea. From the enlightened people the saint received nothing for himself. If there were some offerings, he handed them over to the construction of the monastery of the Trinity, founded by him where he worked himself. He said: "It is better to have a stone on the neck than to temptate the brothers with idleness"(19). In doing this the saint gave an example not only of laboriousness, but also of a greatest humility. The last was quite clear when he refused to be the leader of his new monastery and appointed his disciple as abbot for the brothers. He loved the Lord from his youth and in his humble acceptance of his unworthiness. St. Tryphon was afraid to "be unfaithful to Him when he was old, and continued to work for Him till his death"(20). It is about such ascetic that St. John Chrysestom speaks: "He fights against demons for piety and

ministry to God, or trying to take cities and towns out of errors" (21).

One should note that St. Tryphon after 5 years of ascetic deeds in the North, met with hierodeacon Theodorite who helped very much the missionary ministry because he translated some prayers into the loparian language. Before this Theodorite spent 15 years in the Solovki monastery. Both monks visited each other - Tryphon visited the city of Kola, and Theodorite visited Pechenga - and the "mutual relations were established" (22).

After many years of the works of the holy preacher (23) many loparians were baptized. They felt the sincere love of the holy preacher to them, his patience, self-offering. They saw the superiority of Christendom over paganism. "He teaches us the good, - they said, - let us listen to him" (24).

The information about the deeds of the holy preachers of the Gospel in north-west Russia is rather poor, but with this information it is possible to determine clearly their spiritual characteristics, to find what raised them over the others, provoked astonishment and veneration and what made them saints. But before we undertake this analysis, in order to understand their deeds, one should at least briefly speak about the action of the love of God towards man and about the participation of the man in these actions.

Christ became the New Adam and restored the fallen image becoming in this way the source of the new creation (2 Cor. 5, 17). Into the Body of the New Adam - the Church (Col. 1, 24) - the faithful comes through the Baptism. Through this and other sacraments he receives by the mercy of God the salutary grace of God (Eph. 2, 8), becomes co-citizen of the saints, member of the household of God (Eph. 2, 19), and the kingdom of God dwells in his heart (Lk. 17, 21). But on the other hand the Saviour said himself: "The kingdom of heaven has suffered violence, and men of violence take it by force" (Mth. 11, 12). In the same Letter and in the chapter where he developed the teaching about the action of the grace of God, St. Paul teaches us: "For we are his workmanship, created in Christ Jesus for good works, which God prepared beforehand, that we should walk in them" (Eph. 2, 10). How should we understand this manifoldness of commendments? This is the manifoldness of one and the same action. All those who joined and join the Church of Christ should receive the same graceful gifts, the same seeds of the Holy Spirit. But we need a good soil so that the seeds may grow and give fruits "hundredfold, some sixty, some thirty" (Mth. 13, 8); in other words, those who received the gifts, should take care of the life conditions. The salvation should be received by each person separately, since our Lord suffered death, "so that we may not do henceforth the deeds of the death", according to St. Athanasius the Great; our Lord gave His life, so that "we may protect our own life from the intrigues of the evil" (25). In order to be revived through the grace of God, man should do his best to contribute to his rebirth. We receive much from above, but something we should acquire ourselves. "With the graceful gift from God our will should also do some efforts and not to be weak" (26). Having received the grace of God and being born from above, the man is in the situation which is like the situation of the first man before the fall. Because of their spiritual freedom

they were equally able to follow the God's Law of Good as well as the moral lawlessness of evil; in the same way any man purified by God from his sins, for the same reason remains equally able to do good and to admit evil, to do sins again. The last is especially possible because the thoughts of the heart of man are evil from the very youth (cf. Gen. 8, 21), and "your adversary the devil prowls around" in the world "seeking some one to devour" (I Pet. 5, 8). If we are inactive not only the world given to us can perish, but, - and this is especially dangerous for us, - the "unclean spirit", finding us "empty, swept", can dwell in us, "as it happened with those named in the Gospel (cf. Mth. 12, 43 sqq) : the unclean spirit left him, and going through places deprived of water, took seven other spirits, more evil than himself; then he came back and found his house empty; he stayed here, and the last was worse for men than the first, since the alienation from virtue opens the way to the unclean spirit" (27). This is why St. Paul teaches us not to "quench the Spirit" (I Thes. 5, 19), to "put on the armour of light" (Rom. 13, 12), to stand firm "with the weapon of righteousness for the right hand and for the left" (2 Cor. 6, 7). The same apostle says: "Working together with him... we entreat you not to accept the Grace of God in vain" (2 Cor. 6, 1). Of course when the apostle of pagans persistently calls us to join the light, the truth, he means not a simple accumulation of virtues (even a non-believer can collect a sum of good and nice actions), but a gradual internal transfiguration, a change of the whole substance of the man not only in his actions, but also in his thoughts, desires, aspirations according to Christ. With the help of God's grace the apostle obtained such a change, and he appeals christians to undertake the same change: "Be imitators of me, as I am of Christ" (I Cor. 11, 1). "His Grace toward me was not in vain", but "I worked harder than any of them" (I Cor. 15, 10; cf. I Cor. 6, 20; 2 Cor. 7, 1 sqq). Therefore in the spiritual growth of a christian, on his way towards holiness, in the kingdom of God the love of God and the will of a man act together (synergism). If there is a vocation (the objective aspect), there should be an implementation (subjective aspect) (28). Those who do differently in this respect, - says St. Athanasius the Great, - accuse the Grace and... do not serve the Lord..., who carried out the redemption" (29). Here we should remember the words of starets Nazarius, the good instructor of the Valaam monks: "If you want to foretaste the Heavenly Kingdom, enforce yourself to love, incline your neck under the yoke of the works of Christ; create the Heavenly Kingdom in yourself through self-offering, patience, preservation of feelings, works and deeds in favour of virtue, fasting, vigil, obedience, silence, spiritual reading and singing, prayers, tears, useful handicrafts and any patience. If you want to live with Christ, you should suffer, as Christ has suffered; if you want to be obedient to Christ, take His cross and follow Him in order to crucify your passions in Him and to suffer in everything" (30).

The holy preachers of the Gospel have taken voluntarily this cross (Mth. 8, 34) and with the help of the Divine Grace, they have suffered all the difficulties of the preaching of the Gospel... They taught through word and deed... The preachers of the christian faith were ascetics, and the ascetic deed is manifold (31).

All our preachers-ascetics were strict fasters. They ate very little, especially in the spring and in the autumn. Sometimes they ate nothing during the whole day. Their food was bread, salt, vegetables without oil. The Saviour began His ministry with the fast, when He appeared to the world on the river Jordan. He fasted in the desert "forty days and forty nights" (Mth. 4, 2). St. Issak of Syria says: "In the same way all those following the Saviour upon this foundation confirm the beginning of their ministry" (32).

The life style of the ascetics corresponded to the strict fasting observed by them. They lived in mud-huts, small houses and patiently survived the northern cold. Their clothes were the most simple. Thus St. Alexander of Swir spent seven years in a small house near the river Swir. When he met here the boyard Andrey Zavallishin, the boyard thought that saw a ghost. At the request of Zavallishin the saint told him about his life, but asked not to speak about this. "I live here seven years and I see nobody, - he said, - I never ate bread and ate only grass..." "It was difficult for you to live in this way?" - asked the astonished boyard. "In the beginning it was difficult", - answered the saint (33). Indeed only a saint could conduct such a life, or maybe a man who firmly followed the way of holiness (34).

The fast gave victory over passions and the reconciliation of the spirit, the domination of the spirit over the flesh. "As the satisfaction of the stomach and the weakening through sleeping, warming up the lascivious lust is the beginning of all evil, - says St. Issak of Syria, - the fast is the holy way of God and the foundation of all virtues" (35). Those able to fight against hunger, manifest their will and may achieve their aim with hope on God.

The Russian just saints loved the work and worked much. Although their material needs were very limited, they should work much in order to survive in a deep forest, to survive a long northern winter: to build a house, to collect firewood, to find water, to clean the land for a kitchen-garden and a field, to fish, to collect berries and mushrooms, to care of clothes. The dream of each missionary was to build a church and this increased preoccupations and works. One should remember that the preachers of the Gospel had nothing besides icons and books. It was more difficult to work without instruments. With works they began their deeds and finished their earthly days working in spite of the presence of many disciples in the monasteries which they built and where they were abbots. They never complained of their life (In their lives there is no hint of it), because in their perfection they forgot hunger and cold. Strong in the spirit they overcome enormous difficulties.

They were the most unselfish people. Refusing all sinful joys and relaxations, they never collected treasures on earth (Mth. 5, 19-21). Their unique treasure were books and icons (e.g. St. Arsenius of Konew had always with him the icon of Our Lady brought from Athos). Those coming from rich families, distributed all their property when they leaved the world. When they became famous and their pious followers handed over to them different gifts the ascetics used them to help the poor, the hungry, those in need; they helped building monasteries and decorating churches. They spent little for themselves and their relatives... Where there is unselfishness, there we find mercy, and the merciful

are blessed, for they shall obtain mercy from God (Mth. 5, 7).

The inner life of our saints is manifested in the most complete way in the prayer. Bishop Theophan (Govorov), who translated in Russian many authors of Philocalia and who edited all this collection, expressed the view-point of the ascetics on praying as the main function of a Christian in the following clear words: "I remember the wise custom of the ancient holy Fathers: when they met each other, they exchanged greetings and asked not about health or something else, but about prayer: how it is with the prayer?, or how acts the prayer? The action of the prayer was for them the sign of spiritual life, and they called it the "breath of the spirit". If there is a breath in the body, it is living; if there is no breath, there is no life. The same concerns the spirit. If there is prayer, the spirit is living. If there is no prayer, there is no life in the spirit" (36). This is why our ascetics spent whole nights in prayer, forgetting their own personality, as if they were merging with the Divine. For them God was not simply a high principle of the absolute Good with whom one should harmonize his life, and not simply a Lord or Judge whom one should venerate with fear and obedience - for them God was the very life. They loved Him with all their soul, their mind, their strength, as they could. They trusted Him with a clear feeling of His real being, with a deep understanding of the relation between their "Ego" and Him which provided them the greatest wisdom, moved them towards perfection and made them pray constantly. They prayed zealously God to grant them strength to fight against their failures. They zealously prayed for wisdom and correction of others, for the protection of the weak and the restraint of the powerful, for the implementation of the truth of God on earth. The more they felt evil, the more zealous were their prayers to God for the triumph of the Good. For our ascetics the aims they strived for were clear, and there was no doubt that only with the help of the Heavenly power they may achieve these aims.

Humility, and the feeling of its necessity and salutary character was a special feature of the heart of our just saints. "There is no more glorious than the most humble and the worse in Christ, - says the Valaam abbot Nazarius, - There is no more favourable way to the heaven into the eternal life, than humility... Where there is no light, the darkness covers everything; where there is no humility, all your actions are evil before God... God dwells in those who are humble" (37). Father Nazarius explains what is humility: "Humility is the true understanding of one's nonentity and the disdain of oneself, when one knows his own weakness, sinfulness and impurity and does not boast of his own wisdom, but considers himself the worst, the most sinful and the last among others, trodden under foot by others. If a humble has a virtue, he attributes this not to his own strength, but to the help of God" (38); thus he does not look his own glory, but only the glory of God. The last idea is expressed in the most clear way by St. Diadochus, who says: "As the selfish looks for his own glory, the God-loving looks and loves the glory of his Creator. It is proper to the soul loving God and filled with God's feelings to look only for the glory of God and to enjoy its own humility. Since glory is proper to God for His sublimity as well as humility is proper to man (39)." .

Our saints were very persistent in their striving for self-sacrifice, for an absolute perfection. They considered their deeds as something usual, necessary and natural in the life. They considered the results of their deeds as something unimportant, even insignificant, unworthy of human attention. In this way they understood themselves and their activity till their death; they were consistent till the end. They were never proud of the victory of the spirit over the flesh; they never spoke about the difficulties of their fight against weaknesses. Of course St. Alexander of Svir spoke to Zavalishin about his deeds, but in this message (as well as in others) there is no pride, and the boyard promised never to speak about this conversation. The true ascetics kept silent what about their deeds. This silence was based upon the dissatisfaction of themselves, their constant wish to be better, which is a feature of great, spiritually rich people. Humility is modest and silent.

The saint ascetics knew that humility keeps the workers in the height and "does not permit them to fall down" (40), and the pride makes them loose all the achieved results. Thus St. John the Faster, who possessed even the gift of thaumaturgy, was able to commit terrible degradations when he became conceited, and St. Theais who was a great sinner, entered the dwellings of the Heavenly Father after one night of penitential prayer (41). What a humility, what an understanding of one's unworthiness and at the same time what a faith and love towards God were present in this prayer! We read in the instructions of the starets Nazarius: "If somebody did numerous good things and carried out virtues, but at the same time becomes conceited, he is the poorest and the most damned among all. Pride is hostile to Christ, but humility is pleasant to Him" (42).

The holy russian preachers of the Gospel cared of the good of their neighbours, unselfishly served them, guided them on the way of salvation. They shared the spiritual riches accumulated by them with all the population of the North, especially with those, who listened to them, who looked for their instruction and counsel. The saints visited the houses of aborigines and besides this had constant contacts with those coming to the monasteries. Since they taught not only through word, but also practically - "through their sacrificial and highly moral example of life in Christ" (43), i.e. with meekness, love, without violence, with a sincere christian care of the salvation of the neighbours, - their seeds fell down on a good soil and gave good fruits. The monasteries founded by those saints, remained after their death centres of spirituality, schools of faith and piety for our forerunners (44).

While confirming the christian faith, the holy preachers fought against evil, tried to eliminate vices existing in the christian society. When St. Alexander of Svir consecrated the Trinity church, people offered their money and their own things for the church. One of them, Gregory, wanted also to offer something, but the saint did not accept his gift. Three times he wanted to put his gift on the chasuble of the saint, but the saint pushed aside his hand and finally said to him: "Your hand stinks, - you have beaten your mother with this hand and through this you brought the wrath of God on yourself". "What should I do?", asked Gregory in despair. "Go, beg pardon to your mother and never insult her henceforth" (45).

The just saints not only prayed for the implementation of the truth of God on earth, but, as far as it was possible, helped the oppressed and insulted, tried to influence spiritually the oppressors and insulters. One should not forget that the ascetics possessed a great spiritual authority, and, therefore, the disobedience to them was a sin involving the wrath of God. The fear of the punishment of God made many people think and repent. The saints believed in the triumph of the Good and helped this triumph as far as they could.

The saints loved very much their Motherland and introduced the spirit of patriotism into flesh and blood of Russians. Even an inexperienced witness may see that in the difficult times of our history the population of the regions where the northern ascetics worked manifested a greater patriotism. During the national catastrophes the saint monks left their hermitages or monasteries and only through their ascetic appearance poured the healing balsam into the suffering hearts.

To liberate the man from a "sinful sleeping", to help him to feel the spiritual danger in his situation, to provoke his "decisiveness to leave sin and to devote himself to actions pleasant to God" (46), to provoke his "zeal for the best and to sacrifice all the worst to this zeal" (47), to teach him to believe in the one personal God, full of love towards people and to love Him with all his heart - those were the aims of the ministry of the holy preachers of the Gospel in favour of their neighbours, and they did their best to carry out this ministry.

Finally one should not forget that the holy preachers of the Word of God in north-west Russia through their preaching spread out and confirmed Christendom among people who lived in a frontier land and, therefore, had contacts with foreign territories. Through their works they introduced there one christian culture, and presented spiritual values to the East and to the West. And those common values are a good foundation for the brotherhood and friendship with neighbours. Remembering this the children of the Russian Orthodox Church in a festive mood will celebrate their glorious anniversary, and in the bottom of their hearts they keep good hopes for entering peacefully into the second millennium in order to live in it under a peaceful sky. They pray for peace in the whole world and they will contribute as far as it is possible to this universal cause.

oOo

The apostles of the North are people of clear mind and meek responsive heart; this is the salt of our land introducing necessary components into our organism, those are the best sons of our nation who proclaimed the words of the eternal life with self-sacrifice. They were not attracted by glory, or praise, or comfort, or everything that may lie and flatter. They remembered the God's vocation, their sacred duty and worked zealously in order to enlighten the people, they thought not about their own earthly profits, but about the glory of God, about the implementation of the Kingdom of God on the earth. However, preaching the word of God, they did not elaborate a moral theory. For them the God's commandments were not an order, but their own striving for a holy life. Christ was all the substance of their life in every moment (Phil. I, 21). They loved God with all

their hearts and were the most happy people. In this love they found a firm consolation. A life without God was equal for them to a desert, a death.

In carrying out the Kingdom of God on earth, the Russian ascetics were regulating the human things in the earthly kingdom. They never denied the earthly world, but strived only for its transformation. Even the most mystically inclined were not indifferent to the destinies of the world and the man. The holy Russian apostles of the North were ascetics, instructors, leaders, patriots. According to the precise expression of Metropolitan Alexy of Tallinn and Estonia, "the deep activeness of those who contributed to the salvation of the world through the power of the Holy Spirit is a challenge to all Christians" (48).

oOo

While stressing the highest manifestations of the Spirit of the holy preachers, the author does not try to absolutize in them the Truth and the Holiness, since he knows and remembers that "for all Christians there is only one eternal and absolute criterion protecting from falling down and granting constant foundations for checking all new ways of the Christian truth and Christian holiness. This criterion is the life and words of our Lord Jesus Christ, received in their interconnection and understood not literally, but in spirit and truth (49). This report does not pretend to reveal completely, who were the holy preachers of north-west Russia, how they were in close union with God from their very youth and till the end of their life and how they led the sinful mankind to the fellowship with the Heavenly World (50). May all that is lacking be completed through following the advice of Father Nazarius, the starets who worked much and successfully in the Valaam monastery - the cradle of Christian missionaries of the North: "About the other numerous virtues, - he teaches, - read yourself the holy books and listen to the instructions in order to become wise and inherit the eternal good in our Lord Jesus Christ (51).

Notes.

1. This list does not include the famous ascetic St. Sabbatius (+1435) who later left Valaam and went to the Solovki islands, and monk Gennadius, who worked at the same time in Valaam and became later the well-known Archbishop of Novgorod. Their deeds should be studied separately, and the narration would go beyond the limits of this report. For the same reason we shall not analyse the ministry of the Solovki monastery which was the "crossroad of the Moscow South and the Novgorod West" (hierom. I. Kologrivov, Essays on history of the Russian holiness, Brussels, 1961, p. 133). See the list of the St. Fathers of the Karelian land in the "Journal of the Moscow Patriarchate"/JMP, 1974, n°12, pp. 20-21. (article by V. Russak).
2. The visit to the Trinity-St. Sergius Laura (Monastery), JMP, 1958, n°6, p. 41.
3. Quoted from F.A.Ch., Russian Saints, venerated by the whole church and locally, Chernigov, 1863, p. 128 (June). Cf. Prof. E. Golubinsky, History of the canonization of saints in the Russian

- Church, Sergiev Possad, 1894, p.104.
4. See "Instructions of the starets abbot Nazarius" in : "The Valaam monastery", SPbg, 1864, pp. 103-132; 169-181.
 5. The Valaam hieromonk. The Valaam word about the Valaam monastery, SPbg, 1875, p.11.
 6. Quoted from F.A.Ch., ibidem, p.129(June).
 7. From the letter of the Valaam monk Juvian from May 18, 1949 to Metropolitan Gregory of Leningrad and Novgorod.
 8. See F.A.Ch., ibidem, p. 128; 66(June).
 9. Ibidem, pp. 66-67(June).
 10. I. T. Rudometov, The founders of russian monasteries(short essays on life and activity), Moscow, 1962, p.78(typed).
 11. Quoted from F.A.Ch., ibidem, p.143(August).
 12. Sāndeba, or Sāndema(a), or Sāndoma(a); see JMP, 1978, n°8, p.76; L.I. Denissow, Orthodox monasteries of the Russian empire, Moscow, 1908, p.621; see also Entsiklopedichesky slovar', ed. F.A. Brokgauz and I. A. Yefron, v. XXXII, SPbg, 1901, p.411(sub voce "Sāndehsky").
 13. See The Assumption monastery of Sāndema. Notes on history and statistics, Moscow, 1960, p.6.
 14. Ibidem, p.7.
 15. Ibidem, p.4.
 16. Ibidem, p.5.
 17. Ibidem, p.5.
 18. He had connections with the Valaam monastery through the monastery of Solovki. In Valaam worked St. Sabbatius of Solovki, and the Solovki monk Theodorite of Kola worked in the North with St. Tryphon.
 19. F.A.Ch., Russian Saints, venerated by the whole church and locally, Chernisov, 1865, p.561(December).
 20. F.A.Ch., ibidem, p.561(December).
 21. St. John Chrysostom, Works, v.I, L.I, SPbg, 1895, p.124.
 22. V. Kliuchevsky, The ancient russian lives of the saints as a historical source, Moscow, 1871, p. 340.
 23. "St. Tryphon" lived in Pechenga almost 20 years". See F.A.Ch., ibidem, p.562(December).
 24. I. I. Rudometov, ibidem, p.147.
 25. St. Athanasius the Great, Works, part III, Trinity-St. Sergius Laura, 1903, p.433.
 26. St. Athanasius the Great, Works, part III, ibidem, p.414.
 27. St. Athanasius the Great, Works, part III, ibidem, p.414.
 28. See Prof. A. Ossipow, The saints as a sign of the fulfilment of God's promise to the man, JMP, 1980, n°11, p.60.
 29. St. Athanasius the Great, Works, part III, ibidem, p.433. See the complete explanation of the teaching of St. Athanasius the Great about the ascetic deed in the 2d part of the master thesis of

K.E. Skurat "Soteriology of St. Athanasius the Great", ch. X, "The reception of salvation by separate human beings: the salvation and the deed" (part II, Academy, 1970, pp. 161-193; typed). The objective aspect of our salvation is revealed in the first nine chapters of the same part.

30. The instruction of the starets Father Nazarius, abbot of Valaam, with a short description of his life and deeds, Moscow, 1855, p. 66.

31. Priest V. Platonov writes: "It is very difficult and maybe impossible to show visibly and consistently the growth of positive virtues of a man who seeks holiness, since here we should find the natural individuality of each human being. Although we find among the ascetics the schemas of interrelatedness of virtues, we cannot say that they had the same structure, in spite of the similarity of the names of virtues (see, e.g., Antholy, w. I, 29; w. 3, Maxim Conf., 158, 222, 248-9; w. 5, Philimon, 201; Gregory Sim., 254)". Priest V. Platonov, On holiness, Kharkov, 1911, p. 16.

Bishop Theophan indicates to any christian, taking the path of salvation, the following grades of perfection: "To begin with repentance and conversion to God, and then to enter the field of purity through the fight against passions". The graceful help contributing to the rejection of evil and the creation of good, is always ready to those who already repented from the bottom of their hearts and began to fight against passions. The fighter should "put on the whole armour of God" (Eph. 6, II) - the fast, the hermitage, the vigil, the restraint of feelings, the bows, the church going, the reading of the God's word and writings of the Fathers, the universal obedience, the soberness, the attention to himself, the prayer, the faith. Bishop Theophan (Govorov), On repentance, Holy Communion and correction of life. Sermon for Lent and preparatory weeks, Moscow, 1909, p. 149, 157.

Cf. M. V. Ladyzhensky, Superconsciousness and ways to achieve it, SPbg, 1912, pp. 258-273.

32. St. Isaak of Syria, Works, Sergiev Possad, 1911, p. 90.

33. F. A. Ch., ibidem, p. 138 (August).

34. The meeting with the saint and his story have so much influenced Zavalishin that he thought about his vain life, soon became monk (in schema: Hadrian) in the Valaam monastery, and then on the shore of the Ladoga lake founded the monastery of St. Nicholas (the St. Nicholas Andrusa, or Ondrusa monastery). See L. I. Denisova, ibidem, pp. 620-621; E. V. Barsov, Andrey Zavalishin and his monastery. A historical essay, "ChO IDR", 1885, b. 4, p. 2.

35. St. Isaak of Syria, Works, ibidem, p. 89.

36. Bishop Theophan, Four words about prayer, Moscow, 1912, p. 4, cf. St. John Chrysostom: "If you do not pray, you do the same as if you take fish from water, since for the fish life is water, and for you life is prayer"; Works, w. II, b. 2, SPbg, 1896, p. 839.

37. Instruction of the starets Father Nazarius, abbot of Valaam, ibidem, p. 70.

38. Ibidem, pp. 69-70.

39. St. Diadochus, Bishop of Photica, The ascetic sermon; ch. 12, Philocalia, w. III, Moscow, 1900, p. 13.

40. St. John the Climacus, Climax, Sermom XXV, ch. 37; Trinity-St. Sergius Laura, 1901, p. 169.
41. See N. Golubovskaya, Workers of Christendom; "Christian Thoughts" ("Khristianskaya Mysl'"), Sept.-Oct., 1917, pp. 45-46.
42. Instructions of the starets Father Nazarius, abbot of Valaam, ibidem, p. 70.
43. The asceticism of the russian monks and its importance for the russian people, Kiev, 1909, p. 7.
44. See Hierom. Vassily, The substance of the Russian Orthodox mission, Peking, 1906, pp. 19, 26-29, etc.
45. F. A. Chr., ibidem, p. 142 (August).
46. Bishop Theophan, The path towards salvation, Moscow, 1908, p. 80.
47. St. John Cassian, On the fight of flesh and spirit, § 10, Philocalia, v. II, Moscow, 1913, p. 13.
48. Metropolitan Alexy, In the power of the Holy Spirit - the ministry for the world, JMP, 1980, n°1, p. 62.
49. S. Askoldov, The saints as the expression of Christendom; "The living life" ("Zhivaya Zhizn'"), 1908, n°1, p. 30.
50. "It is impossible to depict the face of the saint and to explain his life, - says V. I. Ilyin, - as it is impossible to depict in general the person, receiving in holiness a special height and value". V. I. Ilyin, St. Seraphim of Sarov, N.Y., 1971, p. 181.
51. Instructions of the starets Father Nazarius, abbot of Valaam, ibidem, p. 73.

SUMMARY

1. On the eve of the celebration of the millennial anniversary of Christianity in Russia we reveal a small part of the large chronicle of the Russian Orthodox Church devoted to the holy preachers of the Gospel in north-west Russia and eastern Finland.

2. The holy preachers of the word of God in the North include: Stt. Sergius and German of Valaam (+ ca. 1353), St. Arsenius of Konev (+1447), St. Alexander of Swir (+1533), St. Athanasius of Sündema (or Sündema) (+ca. 1580), and St. Tryphon of Pechenga (+1583). Their lives are missionary deeds, the testimony of their actions is self-sacrificial works of the grace of God.

3. Christ became the New Adam and, therefore, the origin of the new creation. The faithful enters His body - the Church - through the Baptism (Col. I, 24). All those who join the Church of Christ, receive the same graceful gifts, the seeds of the Holy Spirit. But one needs to perform a deed, to stand firm "with the weapon of righteousness for the right hand and for the left" (2 Cor. 6, 7), to transform internally the whole human substance according to the image of Christ (1 Cor. II, 1), to follow Christ with the cross (Mth. 8, 34), so that the seeds may grow and give fruits. The holy preachers of the Gospel voluntarily bear this

cross. They taught with word and life.

4. All our preachers were strict fasters. The fast gave them victory over passions and the reconciliation of the spirit - the domination of the spirit over the flesh. Their life style corresponded to the strictness of the fasting.

5. The russian saints loved the work and worked much, although their material needs were very limited. Powerful in spirit, they overcome enormous difficulties in the North. They were the most unselfish people.

6. The inner life of our saints was manifested in prayer in the most complete way. For them God was their very life. They loved Him with all their soul, and this love kept them in a constant prayer.

7. Humility, the understanding of its necessity and salutary feature was the main characteristics of the heart of our saints. "Where there is no humility, - said the abbot of Valaam starets Nazarius, - all actions are malicious before God... God dwells in those who are humble".

8. The holy russian preachers cared of the good of their neighbours, unselfishly served them, led them on the way of salvation. They persistently preached the word of God, eliminated vices, helped the oppressed and insulted, tried to influence spiritually the oppressors and insulters.

9. The saints loved deeply their Motherland and introduced the spirit of patriotism into blood and flesh of the russian man.

10. Through their works the holy preachers of the North gave enormous spiritual riches to the East and to the West. And the common riches are a good foundation for brotherhood and friendship between neighbours.